

Uqal̄hich Aglaan̄j Mark-ŋum

John Paptaaqtitchiri Quliaqtuaqaǵniqsuq

¹ Uvvauna tusaayugaallatauruq Jesus Christ-kun, iǵñiŋagun Agaayyutim.

² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna, “Atañji, tuyuǵigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuq̄liraqtuq iñuilaamiñ: Itqanaiyautisiuŋ apqutiksraŋa Atanǵum, nalǵuǵlugu tumiksraŋa!” *Isaiah 40:3*

⁴ Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaqtitchiri quliaqtuaqami iñuŋnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaqtillusi mumiqqaǵusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.”

⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraaǵniqsut ilaanun nakikŋapayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliaǵimatigik killuqsautitiŋ John-ŋum paptaaǵniǵai kuuŋmi taggisiquaqtuami Jordan-mik.

⁶ John atnuǵaaqaǵniqsuq pikukturuum amianik, qisiŋmik tapsiqaqhuniŋu, niqiqaqhunilu pigligianik suli igutchaich siǵñaqtaalliaŋitñik nanipayaaq paqitnami.

⁷ Quliaqtuaqtuq, “Aŋunimma tikiumag-isiruq kamanatluktuq uvaŋniñ, aasiñ siŋiilguyumiñaitchuŋaunniiñ aluǵutiŋnik.

⁸ Aa, ilumutun paptaaǵaluǵipsi imikun, aglaan ilaan paptaaǵisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaakkaupman Aniqusaqaqsuupluni

⁹ Taipkunani uvluni Jesus aggigñiqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ñum paptaagñigaa Jordan-mi.

¹⁰ Jesus-ñum qakipqauraqami imigmiñ tautuñigaa qilak aḡmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miññiqsuq ilaanun tiḡmiagruuratun.

¹¹ Nipi tusağnağniqsuq pakmakḡa, “Ilvich piq-pagiplutin Igñigigikpiñ, quyalimaagikma.”

¹² Tarakḡatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtin-nigaa iñuilaamun.

¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq malğukipiaq uvluni, aasiñ tuunğaum uuktuallañigaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niğrutaiñi, aasiñ isagulgich savautityağniğaat.

Jesus Tuqluğniqsuq Sisamanik Iqaluñniaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ñum, umi-alguruam, John tiguplugu isiğniğaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaañanik Agaayyutim.

¹⁵ Nipligñiqsuq, “Pakma aḡaayuqautaa Agaayyutim qallipluni atuumaagsiruuq. Isummitqigitchi ukpigilugulu tusaayugaagiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvañan Galilee-m, tautuñigik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriğñağniqsuak narvami, iqaluñniaqtauplutik.

¹⁷ Jesus-ñum nipliutigik, “Maliksikḡa. Uvakiñiñaglaan piññañiağisirutik iñuñnik aqaluñniaqtitun.”

¹⁸ Tarvauvaa uniññiğinik kuvrağikkatik mali-aqsipluguasiiñ.

19 Tarakḡatarra Jesus pisuktuallaallakhuni tautukkiḡ aniqatigiik, James-lu John-lu, iḡḡak Zebedee-m, kuvriuḡniqsuak umiaḡmikni.

20 Jesus-ḡum tautupḡauraḡamigik tuḡḡniḡik. Unisiḡaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiḡḡakniaqtuanun savaktaiḡun umiami, maliaḡsipluḡuasiḡḡ Jesus.

Iḡuk Irrusiḡḡulik

21 Tikitḡamin Capernaum-mun miḡḡuiḡsiḡḡvium uvluani Jesus katraḡviatnuktiḡniqsuḡ iḡisautriaḡsipluniasiiḡ.

22 Katimaruat aarigaḡḡusuḡniqsut iḡisauttutaiḡik atakkii iḡisautripluni aḡalatchiḡiḡaḡtuatun, atlakau-pluni ukunakḡa aḡlaliḡiriniḡ.

23 Jew-ḡuruat katraḡviatni piḡaḡniqsuḡ irrusiḡḡulinḡmik nipliaruamik,

24 “Iḡaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaḡpisigut? Uvuḡaḡpich piyaḡḡuḡukhuta? Naluḡitchiga kisuutilaan, ipḡitchuanḡurutin Agaayyutim tuyuḡikkaḡa.”

25 Jesus-ḡum tarra tiliḡiḡaa irrusiḡḡuk itnaḡḡuḡu, “Qiḡuisaḡiḡḡ! Aniḡutinaasii aḡutmiḡḡ!”

26 Irrusiḡḡuum iḡukniaḡ nagliksaaḡti-tuullaḡniḡaa qiiḡsruḡmatununniḡ iḡialapkaḡpauraḡḡuḡu uniksaḡamiḡ.

27 Iluḡatin tautuktuat taavrumiḡa quviḡutḡhakḡagitiḡutin apiḡsruḡtuutiḡsiḡiḡsut avatmun, “Qanusuniḡpa una? Qanusuniḡpa nutaaḡ iḡisauttun? Una aḡun aḡalatchiḡiḡaḡhuni tilitḡaniḡai irrusiḡḡuich, aasii ilinisa tupigit-laniḡaat.”

28 Qilamik tavra siaminniqsuq taamna atu-umaruaq nunaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuñnik

29 Anikamin Jew-ñuruat katraǵviatniñ tupqat-nuñniqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatigi-plugik James-lu John-lu.

30 Simon-ñum aakaruaña nalaniqsuq uunaqłukhuni. Jesus tikipqauraqman uqautiniǵaat atniǵñagñiplugu.

31 Utlakługu aǵnaq tiguniǵaa argaigun makititlugu, aasiiñ uunaqłungiqsiqhuni. Tavra niqłiǵutiaqsiñǵai.

32 Minguiqsiǵvium uvlua nuñitman, unnuksraakun siqiñiq nipianikhuni, iñuich tik-iutriñiqsut ilaanun tamatkuniña atniǵñautiliñnik atlakaǵiiñnik suli irrusiqluñnik.

33 Iluqatin nunaqqim iñui katiniqsut taavruma tupqum sivuǵaanun.

34 Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniǵñautiqaqtuanik atlakaǵiiñnik suli anipkaipluni iñugiaktuanik irrusiqluñnik. Ilaan irrusiqluich nipliquñiñǵai atakkii iłisimanǵaat kisuutilaaña.

Jesus Quliaqtuaǵniqsuq Galilee-mi

35 Uvlaatchaurami qaugaluaqnagu Jesus aullaǵniqsuq nunaqqimiñ iñuiłaaamun. Tavrani agaayuniqsuq.

36 Simon-ñum piqasiqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñǵaa.

37 Paqitnamitruñaasiiñ nipliuti-plugu, “Iluqatin iñuich qiñǵukkaatin.”

38 Aglaan Jesus-ñum kiuniǵai, “Aullaqtuksrau-rugut atlamun nunaaqqimun. Uvañali quliaqtuaǵumañña taamani atakkii piqutigiplugu aggiqsuañuruña.”

39 Tarra ilaa quliaqtuaqtuq katraǵvinjitñi iluqaani Galilee-mi, anipkaiplunilu irrusiqñunnik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualiqñmik

40 Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniasii iniqsruqlugu ikayuqupluni, “Ilvich pisuksiñaguvich mamititñiñaugikma.”

41 Jesus ilunñutchañniqsuq, isakñugich argagikkani aksikñuguasiiñ. Nipliutinigaa, “Pisugaagluna, mamititqugikpiñ.”

42 Jesus nipliǵluqqaqtuq taavrumiña, taamna tavrakñatchiaq iñuaqsiruuq auyugaqtuaǵmiñiñ.

43 Tarra Jesus-ñum taamna añun aullaqtikaluaqnagu iñiqtiǵniǵaa,

44 “Uqautiniaqnagu kiñaunniiñ aglaan agaayuliqsimugutin, qiñiqtitchumigiñ iñuaqsilhiñ ilaanun. Aatchuutiyumautin tunillautinik Agaayutmun tuvraǵlugu Moses-ñum tillisigikkaña mamititkaatinkii. Taatnaǵuvich iñupayaam ilitchuǵiniaǵaa mamitilaan.”

45 Aglaan taamna añun aullaqami uqallaaqsiñiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkauñi. Taatnaqhuni Jesus isitqilǵuiñiñiqsuq nunaaqqiñun, aglaan aullaǵniqsuq iñuilaamun, iñuichaasiiñ utlaaǵaaqsiplugu nakitñapayaaq.

2

Jesus Mamititchiñiqsuq Añutmik Aulat-laitchuamik

1 Kinuagun ikituurat uvlut Jesus utitqinjñiqsuq Capernaum-mun. Iñupayaat uqaaqsiñiqsut aiñiplugu.

2 Iñugiaktuat kativagitlutinj tavrurja iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam silataani. Jesus-ñum quliaqtuağutiniğai Agaayyutim uqałhanik.

3 Tarra sisamat iñuich tavrurjautriñiqsut aulat-lailaamik iñuñmik.

4 Qalligaluaqhutinj tikilguiññiğaat Jesus iñugiakpagitlutinj iñuich. Tavra añmaqługu tupqum qilaja atqaqtinniğaat taamna aulat-lailaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ñum ilitchuğiqamiuñ ukpiqsrisiqaqtılaañat, nipliutiniğaa aulat-lailaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiñ.”

6 Iłañich aglaliqirit aquppiruat tamaani isum-matiqagñiqsut itna,

7 “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqagñiqłuktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritłaruq killuqsautinik!”

8 Jesus-ñum irrutchiğmigun kanjiqsiagiliqamigich uqapilulhat, nipliutliğniğai, “Suvaata uqapilukpisi isummatipsigun?

9 Qanuq una nipliutitquvisiuñ aulat-lailaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutilhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugiñ’? Nalliak qaganatlukpa?

10 Aglaan ilitchuğitqugipsi Iğñinjan Anutim aňalatchiñiqalhanik maani nunami natqigutritłapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulat-lailaq,

11 “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian

agghiñ! ”

¹² Tavrakñatchiaq taamna anun makitiqtuq. Tiguplugu qaatchiani aullañiqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumiña quviğutcharñiqsut. Kamasruaqsiñiğaat Agaayyun, “Tautunğanjitchugut taatnatchimik,” itnaqhutin.

Jesus Piksragñiqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumunjalgiññiqsuq siñaanun narvañan Galilee-m aasii katirviginiğaat iñugaagruiç. Ilaan iñisautiaqsiñiğai.

¹⁴ Tamaani apqusaqami tautunniğaa Levi, iğñiğikkaña Alphaeus-ñum aquppiruaq savaagmiñi manniqipluni. Tavra Jesus-ñum nipliutipmani itna, “Maliñña,” taavruma makitluni maliutliğniğaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niğiñiqsuq tupqani Levi-ñum. Iñugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginiğaiç Jesus-ñumlu maliguaqtaiñ!u. Tamatkua iluqatin maliaqsipmiñiğaat.

¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tautunniğaat niğiqatigaqlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliguaqtai, “Suvaata ilaa niğiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?”

¹⁷ Jesus-ñum tusaakamigich nipliutigai, “Iñuaqtuat taapkua atniğñaitchuat inuqsranjitchut taaktinik aglaan ilinich atniğñaqtuat. Uvaña agginitchuña aiyugaagiğlugich nalaunñaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauratikun

18 Maliguaqtai John-ᅇum Paptaagirim suli Pharisee-ᅇuruat uisauraaᅇuuniqsuat piqusiᅇiplugu. Iᅇaᅇich iᅇuich utlakamitruᅇ apiqsruᅇniᅇaᅇat, “Suvaata maliguaqtai John-ᅇum suli Pharisee-ᅇuruat uisauraaᅇmata, ilvilli maliguaqtitin taatnatlaiᅇᅇiᅇpat?”

19 Jesus-ᅇum kiuniᅇai atrikusautmik, “Iᅇaᅇiich uumani iᅇaᅇatnigiaqtuami uisauraaᅇniᅇpat iᅇaᅇatnigiaqtuam nayuutiniᅇanisuli? Taat-naᅇumiᅇaitchut iᅇaᅇatnigiaqtuam nayuutilᅇhani.

20 Aglaan uvluᅇ tikitkisiruᅇ iᅇaᅇatnigiaqtuam aullaᅇviksraᅇa ilᅇiᅇitᅇiᅇ. Tavra uisauraaᅇviksraᅇpaaluk.”

21 Jesus-ᅇum iᅇisautipsaaᅇniᅇai atrikusrautmik, “Iᅇuum utuᅇᅇaᅇ atnuᅇaaᅇ iᅇaᅇumiᅇaitchaa nutaamik ukiᅇhaamik atakkii iᅇaᅇᅇuyumi nutaam utuᅇᅇaᅇ alikpalaᅇisigaa, aasiᅇᅇ allaᅇ aᅇlitᅇlᅇkhuni.

22 Naagasuli, iᅇuum utuᅇᅇaᅇ puuᅇ immiᅇumiᅇaitchaa nutaamik asiam misuᅇuanik atakkii nutaam misuᅇᅇum alikkisigaa asiam misuᅇuan puuᅇa, suli asiam misuᅇua maᅇiᅇisiruᅇ taavrumakᅇa puumiᅇ. Aglaan nutaaᅇ asiam misuᅇua immiutraksrauruᅇ nutaamun puumun.”

Qanuutautilaᅇa Minguiᅇsiaᅇvium

23 Uvluani minguiᅇsiaᅇvium Jesus pisuᅇniqsuᅇ nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaun-naaᅇaminᅇ pukuᅇniqsut mukkaaksranik, niᅇiaᅇsiᅇipluᅇitaasiᅇiᅇ.

24 Tavra iᅇaᅇisa Pharisee-ᅇuruat nipliutilᅇiᅇniᅇaᅇat, “Ataᅇii, suvaata ilᅇiᅇich savakpat minguiᅇsiaᅇvium uvluani

maliġutaksrakuagnaġitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?”

²⁵ Ilaan kiuniġai, “Aġliqimasuknaġiksi David-
 numlu piqataiñlu inuqsriulhat niqiksraġmiknik?”

²⁶ David isiġniġuguuq tupqanun Agaayyutim niġipluniasii qaqqumik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-num qaukiulhatni agaayuliqsit. Maliġutaksraptigun kimun-unniñ niqiksrautitqunjiñniġaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-num niġiñiġaa qaqqiaq, aasiñ aatchuġniġaa maliktigikkani.”

²⁷ Taatnaġaluaqamigich Jesus-num nipliutipsaaġniġai, “Minguiqsiagvium uvlua iñiqtauruq iñunmun aglaan iñuk iñiqtaunitchuq minguiqsiagvium uvluanun.

²⁸ Taatnamik Iġniġa Iñuum atanguruq unniñ minguiqsiagvium uvluni.”

3

Aġun Argalik Pannaqłuktanik

¹ Jesus isitqinñiqsuq Jew- η uruat katraġvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq aġun argalik pannaqłuktanik.

² Jew- η uplutin sivulliuqtuat qau-naksruaqsilġiñniġaat mavruigisikmaġaan minguiqsiagvium uvluni, tavraami agvisiksraqsi-
 uqługu.

³ Jesus-num tarra nipliutiniġaa aġun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvuġiñ.”

⁴ Tavranciasiñ apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maliġutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluni—savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa

pigiitchuamik, anniqsuiñiq iñuuligmik naagaqaa tuqqutchiñiq?” Aglaan ilinjich nipaisaagñiqsut.

⁵ Uumitchaksaathum tikiumaligaluağniğaa tarani aglaantuq iluirrutiginigaa pitchigiñhatigun suli suksraqañhatigun, uummatiqaqhutij siqquqtu-amik. Tarra nipliutinigaa anjun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnigai, aasiitai argai ihuaqsiñiqsut iglumiktitun iliplutin.

⁶ Tarra taapkua Pharisee-nuruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniuatigityaqługich Herod-kuayaat qanuq tuqułksraqagun Jesus-ñum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galileem narvañanunñiqsuq. Iñugaagruich malilgiññigaa Galilee-miñlu Judea-miñlu,

⁸ Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, unjataaniñlu Jordan-ñum, avataañniñlu Tyre-mu Sidon-ñumlu. Taapkua tusaanigaaat kamanaqtuanik savaaqatha utlakługuasiñ.

⁹ Tarra Jesus-ñum uqautinigai maliguaqtini umiaq ikkiviksrani tigułhiñaagquplugu qan-imiñun atakkii iñugaagruich ukua iñugiaksivagitłutin tatruligaa.

¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat at-niğñautilgich tatviksraigñigaa aksigukługu Jesus.

¹¹ Tamarrasuli irrusiqługich tautukamitruñ putqatağvigiplugu niplianiqsutli itna, “Ilvich Igñija Agaayyutim.”

¹² Aglaan iñiqtiqtağniğai tamatkua ilinjitñun ilitchuğipkautigitqunjtłuni.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğuiñik

13 Jesus kilvaqtaaqniqsuq tunaanun kiniktaam nunam. Tarani qinñuaqniğai tamatkua pigisukkani. Tarra utlanıñaat.

14 Nalunaiqsagıai qulit malıguk malıguaqtıksrat, uqqıraqtaunik taiyuqlugich piqatıgisuklugich, tuyugısuklugich quliaqtuağiaquplugich.

15 Sanjıksrıññıai mamıtıtıtılasıplugich atnıñnaqtuanik suli anıtıtıtılasıplugich irrusiqlunınik.

16 Uvva ukua qulit malıguich Jesus-ınum nalunaiqsagıkkanı: Simon-lu atchıkkana Peter-mik,

17 James-lu John-lu ıgñak Zebedee-m Jesus-ınum atchıkkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “ıgñıgıkkak katlulam” [uumıtıtıyaıallakhutıgguuq].

18 Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu ıgñıña Alphaeus-ınum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ınuruaq,

19 suli Judas Iscariot, taamna aatchuutıgıtınik-tuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

20 Akuniısunıaqanı Jesus ısıgıniqsuq tupıgmun. Inıugaagruich malılgiññııgaat. Kısaimmataı taatnaqhutın Jesus-lu malıguaqtınılunıgılguılıgıniqputunnııñ.

21 Tavra ilaıñ tusaakamıtın taatnaqtuaq aullağniqsut aggııtyagukıgu Jesus, atakkıı inııch uqaıtıgıgaat iluanıgıgıñıplugu.

22 İlanıch aglalıqırıt tikiññııgaat Jerusalem-mıñ itnaqhutın, “Jesus Beelzebul-mik anılatıqaqtuq, aasııñ anıtıtırağıqtuq irrusiqlunınik atıuqlugu sanjıa anıalataata irrusiqluıch.”

23 Jesus-ḡumtarra qallilaaquniḡai iñuich iḡmiñun uqautiuraagaqsipluḡichaasiiñ atrikusautitigun itna, “Qanuḡuni tuunḡaq anittaigisiva tuunḡaḡmik?”

24 Uvva nunaqqim aḡalatai akillilıiqsuutikpata avatmun, taamna nunaqqiq suksraunḡiḡñiaqtuq.

25 Uvvasuli iñuich tupiḡmi atinḡiqpata akitḡaqtuutilutin suksraunḡiḡñiaqmiut.

26 Uvva taatna qaukhat tuunḡaich irrusiḡḡunı piyuutigumin avatmun, ilaan sanḡia isukliññiaqtuq.

27 Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniiñ iñuk isigumiñaitchuq sanḡiruaam iñuum tupqanun ivayaqtuaqsıluniasiiñ sulliñauranıñik aglaan sivulliulugu pitukkayaḡaa sanḡiruaq iñuk, tavrakḡaasiiñ ivayaqtuaqsıluni sulliñauranıñik.

28 “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaqtuq pisugaaḡhuni iñuich kil-luqsautipayaanıñik suli uqagḡniḡuktakıpayaanıñik Agaayyutmik.

29 Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuḡa iñuk uqagḡniḡuutriruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisıruq isuitchuaguni.”

30 Jesus taatnaḡniqsuq atakkii taapkua upyaktuḡḡuḡu itna, “Taamna aḡalatiqaqtuq irrusiḡḡunımik.”

Jesus-ḡum Aakanalu Aniqatiunılu

31 Uvvali Jesus-ḡum aakanı suli aniaqatiunı tik-iññiqsut. Qichaḡhutinḡ qakma kiligiaqtinnıḡaat.

32 Iḡanata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atanıi, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqḡiñıḡaatin.”

³³ Jesus-ñum kiuniǵai, “Kiña uvaña aakapiagiviyu unniñ aniaqatiupiaǵiviyu?”

³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutip-saǵniǵai, “Atañii, uvaña aakapiaga suli aniaqatiupiatka!

³⁵ Kisupayaaq savaaqaqtuaq pisulhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

4

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Tarrasuli Jesus-ñum ilisautiaqsilǵiñniǵai narvam siñaani imma. Iñuich katilǵiñniqsut iñugiaksiplutiñ. Taatnaqmataasiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruuramik ayaktaallaklugu, aquvinniqsuq. Iñugaaǵruich qichaqtuiñaqtut narvam siñaani.

² Ilaan ilisautiniǵai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisauttutmiñi uqaaqtuutiuraaqlugich.

³ “Naalaǵniłlagitchi! Iñugguuq nautchityaǵniqsuq.

⁴ Nautchirapkaqlugu nautchiaksrat ilañich kataǵaǵniqsut apqutmun, aasiitai tiñmiurat tikitlutiñ niǵiñiǵaich.

⁵ Ilañich kataniqsut uyagauruamun nunamun nunaqapianitchuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitluni.

⁶ Aasiñ siqiniǵum mayuaqami pasiklugich atakkii kañiqapianitlutiñ pannaqluñniǵai.

⁷ Suli ilañich kataniqsut akunǵatnun kakitlaǵnat, aasiñ kakitlaǵnat naukamiñ nagguviksraigñiǵaich asirriñitlutiñaasiñ.

8 Ilañitsuli katakhutin nunagiksaamun asirriaqağniqsut. Iñugiaksiplutin nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiññaq qulinuttaaqhutin suli ilañich pinasukipianuttaaqhutin suli ilañich tallimakipianuttaaqhutin.”

9 Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalağni.”

Sivuniñat Atrikusautit

10 Kisiñuqamin, maliguaqtaiñ iñuillu tusaaruat ilaanik apiqsruğniğaat taavrumuuna atrikusautikun.

11 Jesus-ñum nipliutigai, “Agaayyutim sagviğaa nalunaqtuananik anaaquqataan ilipsitñuñhiñaq, aglaali tamatkununa ukpiqsriñitchuanun uqağaqtuña atrikusautitiguñhiñaq. Taamna aglausimaruaq uqağiqni immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkaña,

12 ‘Qiniğaluaqhutin irimiknik ilisaqsritlaitchut, unniñ tusaagaluahutin siutimiknik kañiqsillaichut.

Kañiqsiñiğumin mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqigutigai killuqsautinjitñik.’ ” *Isaiah 6:9-10*

Jesus Kañiqsipaikaiñiqsuq Atrikusautmik Nautchi-irikon

13 Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Naluniqppisiun taamna atrikusaun? Qanuğmi kañiqsiñiaqpisigich atlat atrikusautit?

14 Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik.

15 Ilaatni uqağiq nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqağiq,

aglaan tuung'aum tikitlugu qilamik aattaǵnigai uqalḥich nautchirriutauruat uummatinjtñi.

¹⁶ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat uyaǵauraalinmun; tusaaplugulu uqalıq qilamik quviasukhutin akuqtuqlugulu,

¹⁷ aglaan uqalıq kanjilnitman akuniutlaitchuq. Kinuagun ihuilliutıǵlu piyuaqsiuhıǵlu ilipmaknik pigiplugu uqalıq qapıqtıǵanıqsut.

¹⁸ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akunǵatnun kakitlaǵnat. Taapkua tusaaruat uqalıǵmik

¹⁹ aglaan isumaaluutit iñuuniaǵkun, kinnitñinǵatitlu umialgutmik suli kimmutit supayaanik suqutiginǵıǵıǵaat Agaayyutim uqalḥa. Taimmaasiiñ nauritlaitchut asianik.

²⁰ Suli atlat iñuich atriplugich kataktuat nunagiksaumun: tusaakamitrın uqalıq akuqtuqlugu suli asirriaqahutin, ilanjich iñuiññaq qulıtun, ilanjich pinasukıpiatun, ilanjitsuli tallimakıpiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilanıǵai, “Atanjii, iñuich iliraǵingitchaa naniq ataanun utkusium unniñ ataatnun siñigviich. Aglaan iñuich naniq iliraǵıǵaa naniqagvinmun. ²² Agaayyutim iriqsimakkanjı pakma sagvigisigai ilaatnıgu. Iñuich kanjıqsımanjitchaluǵumisigik pakma kanjıqsıgisıǵaich taimanıgu.

²³ Kiña iñuk siutiqagumi tusaatlaruanjnik, ki ilaa tusaali.”

²⁴ Ilaan nipliutimmiñıǵai, “Ki, naalaǵnimmaagıksi ata! Qanutun naalaǵnisilaaqsi taimma itpan,

taatnatun kanjicsiaqtilaaqsi itkisiruq, suli kanjicsisaiñagniaqtusi.

²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqanjitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus niqliqsuq, “Atriquqtuq anjaayuqautaa Agaayyutim iñunmik nautchiiruamik nautchiaksranik nunamun.

²⁷ Unnuagaqipman siñikhuni suli uvluğagipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksrailaat nautchiaksrat nauraqtut, suli qanupiaq nalugaa nauhat.

²⁸ Aglaan nunam naupkaqlugu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillagaqtuq qinignaqsiuraqhuni aasiitai nauqqaaghuni puuna piñnuqmata mukkaaksram, tavrakña iluqani niqiksraq nauvaalukhuni.

²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipi-aqsiragigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus niqliqsuq, “Sumun atritlavisigu Agaayyutim anjaayuqautaa iñunmik? Uqautiniağipsi atrisilaanjanik.

³¹ Atriquqtuq nautchiaksrauramik atiqaqtuamik mustard-mik. Mikiniqtagaluaqtuq nautchiaksrapayaaniñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami

³² naugaqsiraqtuq aglitlukhuni nauriapayaaniñ. Akiğugluksipluni tinmihuich uvluutiqağvigiragnigaat tagganatni akutuqpalgich.”

³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaaqtuutiragnigai iñuich kanjicsilgutilaanjanitun.

34 Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaqhuni. Aglaan kisinjuqamin maliguaqtini kanjipsipkağniuraapiaqlugich pirağniğai.

Jesus-ηum Quunniğuaqtitkaa

35 Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutiniğai maliguaqtini, “Akmunqata”

36 Tavrani ilinisa uniñniğaiç iñugaağruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ηum ikimmivianun. Atlas umiat itmiñiqsut.

37 Anuqlıgıuqman qailıgıuqhuni umianat immauti-aqsiñiğaa.

38 Jesus aquani umiam siñinıqsuq akitchillakhuni. Ilinisa itiqsağniğaat niplialaplutin, “Ataniiq, suginıtpıuñ piyaqquğupta?”

39 Ilaa makitluni iñiqtiğniğik anuğilu qailıgılu, “Ki, anuğaiğli!” itnaqhuni. Anuğaiqhuni quunniğniqsuq taatnaqman.

40 Nipliutiniğai, “Suvaata iqsivisi ukpiqqutaitmatun?”

41 Taapkua iqsiliqpaurağniqsut. Apiqsruuti-aqsiñiqsut avatmun, “Qanusiuniqpa una iñuk anuğimunniñ qailıqpauratlu kamagivatruñ?”

5

Jesus-ηum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqłulik

1 Ilinich ikaağniqsut igłuanun narvam nunañatnun Gerasene-nağmiut.

2 Niupqauraqman umiamiñ paağniğaa irrusiqłulgum iluvğich akunğatniñ.

3 Uvvaguuq taamna iñuuniagañiqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitługu kalimniğniğ;

4 Akulaiqługu qilıǵaluǵaǵniǵaat niukkunlu ar-gaigunlu. Kiktugaalarǵniǵai qilǵutini piiyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiññiǵaa.

5 Ataramik unnuamiļu uvlumiļu nayuuti-raǵniqsuq nipaapluni qipiqsralakami iluvigich akunǵatniļu qimigaaat qaanatniļu, sulı iñugiaktuami killialapluni uyǵaǵnun.

6 Taiññaqiuraq qıñiqamiuǵ Jesus aqpaliqs-ruǵniqsuq ilaanun, sitquǵvigipluguasiñ sivuǵaanun.

7 Iñuum iluaniñ irrusiqłuum piyaa nipitu-galukut, “Jesus, Iǵñiǵa Qutchiññiqsrauruam Agaayyutim, suniaqpiǵa? Agaayyutim atqagun inǵikpiñ anasiññuqsauñitlıǵa.”

8 Jesus-ǵum tiligaa irrusiqłuk anitquplugu taavrumakǵa iñuñmiñ.

9 Atakkii Jesus-ǵum apiqsruǵaa, “Sumik atıqapich?” Ilaan kiuniǵaa, “Uvaǵa atıǵa Iñugiaktuuaq atakkii uvagut iñugiaktugut.”

10 Tarra taavruma inıqsruaǵniǵaa, “Tuyuǵiniaqasigut tamarrumakǵa nunamiñ.”

11 Qanimi munaqsraqpauraqǵniqsuq malǵuñnik kavluutiñnik kunianik, niǵiñiaqhutiñ qimigaaami.

12 Irrusiqłuich inıqsruaqsıñiǵaat, “Isiqittigut ku-nianun taapkunuǵa.”

13 Jesus-ǵum anıǵniǵai. Irrusiqłuk aullaǵniqsut añutmiñ, isiqhutiñ aasiñ kunianun. Iluqatiñ ku-niat pañalikhutiñ anayasuktuasunǵatiñ ipnakun. Naparaǵniqsut narvamun aasiñ ipiplutiñ.

14 Munaqsriruat taapkuniǵa kunianik qimakhutiñ uqautıyaǵniǵaich nunaqqıǵmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutiñ tautuǵiǵniǵaat tamanna atuumaruuaq.

15 Iñuich utlautikamin Jesus-mun tautuñnigaat irrusiqłuqağuuğaluaqtuaq aquppiruaq atnuğaaqhuni qauğrimaplunilu. Taatnaqhutin iñuich iqsitchañiqsut.

16 Tamatkua qinñiqatauruat uqautigiaqsiñnigaat iñupayaanun qanuq atuumalħa atlağuqman irrusiqłuqağuuğaluaqtuaq suli qanuq piyaqqulħat kuniat.

17 Tavra iñuich inñiqsruagaqsiñnigaat Jesus aullaqu-plugu nunamikniñ.

18 Jesus ikiaqsipman umiamun taavruma irrusiqłuqağuuğaluaqtuam inñiqsruaqsiñnigaat maligukługu Jesus. Maligulillağniğaa Jesus.

19 Naagauvva Jesus-ñum maliquñiñnigaat aglaan itna nipliutilħiñnigaat, “Ailutin ilauraqnun uqautityakkich tamarrumiña kamañtuamnik Atangum savauttutaanik ilipnun suli ilunñuksriħhanik ilipnun.”

20 Tavra iñuk aullağniqsuq, aasiñ quliaqtua-gaqsipluni nanipayaaq Qulini Nunaaqqiñi qanuq kamañtuamnik savaaqalħa Jesus-ñum inñiñun. Tarra iluqatin iñuich quviğusuñniqsut.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksikniktuaq Jesus-ñum Atnuğaañanik

21 Jesus utiqami igłuanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgiñniqsut siñani narvam.

22 Tavra aggiqmiñniqsuq aňalataa Jew-ñuruat ka-trağviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiñ Jesus punniqsuq sivuğaanun.

23 Inñiqsrullapiagñniqsuq itnaqhuni, “Paniurağa amma tuqułħiñaağtuq. Iłillañniaqugitka argaktin ilaanun mamitquplugu. Iñuuyumauğli.”

24 Taatnaqmantarra Jesus taa-
mun̄aqaṭiqagiññiqsuq. Iñuich iñugiakpagitlutin̄
malilgiññigaat tatruc̄luguunniñ.

25 Aḡnaqtuuq tamaaniitmiñiqsuq at-
niḡñautiqaqtuq aun̄mik qulit malḡun̄ni ukiuni,

26 iħuaqsiḡkaḡniḡaluaqtitluni iñugiaktuanun
taaktinun. Akiliqsuutigiplugitunniñ sulliñaurani
iħuaqsiñiññiqsuq, aglaan atniḡñaliqsaiññiḡniqsuq.

27 Ilaan tusaakamiun̄ Jesus utlautiniqsuq
iñugiaktuat akunḡatigun. Tarra tunuaniñ
aksiññiḡaa atnuḡaaḡikkaḡa,

28 isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ḡum
atnuḡaaḡa iħuaqsiyumiññaqtuḡa.”

29 Tavrakḡatchiaq aunaaqsr̄un̄aiḡñiqsuq. Iḡpig-
iniḡaa timigikkaḡmiñi iħuaqsiḡḡi taavrumakḡa at-
niḡñautmiñ.

30 Jesus iḡsimaliqhuni san̄ḡi aullaqtilaan̄anik
iḡmiñiñ kin̄iaḡniqsuq tatruc̄tuani nipliḡhuni, “Kia
aksiksiḡpaun̄ atnuḡaaḡa?”

31 Maliḡuaqtaiñ nipliutigaaṭ, “Iḡsimagaluaḡlugu
iñugiaktuanun tatruc̄tilaan, naagasuli apiḡsruc̄-
tutin kimun aksiksilaaqnik.”

32 Jesus qiñiḡniḡniqsuq kimun aksiksilaaḡmiñik.

33 Taavruma aḡnam Jesus utlan̄niḡaa
iqsiliḡsiqhuni attaqsr̄aliḡsiqhuni iḡsimaplunikii
iħuaqsisilaaḡmiñik. Putluni sivuḡaanun uḡautiniḡaa
aksiññiḡplugu.

34 Jesus-ḡum nipliutigaa, “Uḡpiḡsr̄iḡḡpich
iħuaqsiḡkaḡaatin. Tutḡiksautlasirutin, iħuaqsiḡutin
atniḡñautigikkaqniñ.”

35 Jesus uḡaqtitlugu ilan̄ich iñuich tikiññiqsut
tupiḡikkaḡaniñ taivruma an̄alataan katraḡvium

nipliqhutiŋ, “Paniuran tuquaniktuq. Iłaksiatqinñiaqnagu Iłisautri.”

³⁶ Jesus-ŋum suliqutigisunjaqnagich nipliqsuat nipliutigaa aŋalataa katragvium, “Iqsiñak, ukpiqs-riłhiñagiñ.”

³⁷ Ilaan kiñaunniñ iñuk maliqunñiñigaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniqatigikkaŋa James-ŋum.

³⁸ Tikitñamiŋ tupqanun aŋalataan katragvium Jesus-ŋum qinñigai kiñuvğurit tamatkualu qiarit atqunallapiaq.

³⁹ Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnagñiqpisi qiaplusilu? Una iłilgaaq tuqunitchuq, siñiktuaqsiñiaqtuq.”

⁴⁰ Tamatkua mitautigiaqsiñigaa. Uvvaasiiñ anitquniğai. Kisiŋnuqhutiŋ aŋayuqaaglu iłilgaam suli taapkualu pinasut maliguaqtai isigñiqsut iłilgaam nalavigikkaŋanun.

⁴¹ Tiguniğaa iłilgaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuaq “Niv-iaqsiagruuk, nipliutigikpiñ, makittin”).

⁴² Tavrakŋatchiaq iłilgaaq makinniqsuq pisuaqsipluniasiiñ. Taamna ukiuqtutilaaqagñiqsuq qulit malğunnik. Taapkua nayuutiruat quviğut Challapiagñiqsut.

⁴³ Ilaan iñiqtiğniğai kisumununniñ iłitchuğipkaquŋitlugu tamanna atuumaruag aglaan niğipkaquniğaa.

6

Nazareth-miut Ukpigñitkaat Jesus

1 Taavrumakña Jesus aullagñiqsuq iñuguqniagviñmiñun. Maliguaqtaiñ malinjigaat.

2 Minguiqsiagvium uvluani ilaa ilisautriaqsiruc Jew-ñuruat katraḡviatni. Iñugiaktuat tusaakamitruc quviḡusuniqsut nipliḡhutinj,

“Nakikñakiaq ilisimmatiqagñikpa, una iñuk? Kia marrumiña puḡiutmik aatchuḡniḡpauc suli sanñimik savaaqatlasipluni quviḡnaqtuanik?

3 Taamna qiruñnik savaaqagūusruguuq, amii? Iḡñigigaa Mary-m. Suli aniaqatigigaat James-ñumlu, Joseph-ñumlu, Judas-ñumlu Simon-ñumlu, suli aḡnat aniaqatai marra iñuuniaḡhutinj akunnap-tikni.” Tarraasiiñ ukpiḡinj iññigaat kamanalḡa.

4 Aglaan Jesus-ñum itnaḡniḡai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraḡniḡaat sivuniksriḡiri aglaan kamagitlaiññigaat iñuguḡviani unniñ akunḡatni ilaḡikkaiñ naagaunniñ kiñunḡani.”

5 Jesus savaaqalguiññiqsuq quviḡnaqtuanik savaanik. Iḡaluaḡniḡai argañni ikituuranun atniḡnaqtuanun ihuaqsipḡugichaasiiñ.

6 Ilaan quviḡusuutiginiḡaa Nazareth-miut ukpiḡsrisunḡihat. Jesus nunaaqḡiñuktaḡniḡsuq ilisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtikai Qulit Malḡuich Maliguaqtini

7 Jesus-ñum sivunniucatiginigai qulit malḡuich maliguaqtini, aasii aullaqtitkaqsipḡugich malḡuuttaaqḡugich. Sanñiksriññigai an-itḡitlasipḡugich irrusiḡluñnik, ⁸ tilipḡugich, “Iḡlauḡapsitñi saagaḡniaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisan; qaḡqumik unniñ injiularim puukatananik unniñ maninjmik aullautriñiaqasi.

⁹ Aluġuaqtuġusi suli atnuġaatqiutiksraillaġusi.”

¹⁰ Suli ilaan nipliutinigai, “Tukkuniġupsi tupiġmun atlamik tukkuksraqsiuġumiñaitchusi aullaġniaħħapsitñunaglaan,

¹¹ suli iñuich paġlanjtpasi naalaġnisunjtpatigiglu uqalusi, unilluġu nunaaqqiq ipsuk-tuġumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjitñun akuqtuinisilaanjanik tusaayugaagiksuamik. [Illumun uqautigipsi, qaġanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrhah-ñumlu atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ nunaaqqim.]”

¹² Quliaqtuagutiginigaaat iñunñun isummitqiqu-plugich mumikħugich killuqsautinjitñiñ.

¹³ Suli anittaiñiqsut iñugiaktuanik irrusiqħunnik iñunñiñ, uqsruqtiquħugillu uqsruġutnik iñugiaktuat atniġñaqtuat iħuaqsipluġichaasiñiñ.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqagñiqsut ilaanik nanipayaaq. Iħanich iñuich nipliġñiqsut, “John Paptaaqtitchiri anjtiqinñiqsuq tuquħiġmiñ. Taatnamik savaaqatlasinñiqsuq quviqnaqtuanik.”

¹⁵ Atlat nipliġñiqsut, “Elijah-ñuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaqñiqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq iħanjanitun taipkua kamañaqtuat sivuniksriqiritun injiħaan.”

¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipliġñiqsuq, “Una John-ñuniqsuq niaquikkaga, makitqikhuni tuquħiġmiñ.”

17-18 Sivuani Herod-ñum ilaqatigiliutinikkaña aniaqatmi Philip-ñum nuliaña atilik Herodiasmik, John-ñum suakataǵaluagñigaa Herod, “Maligutaksrakuagñangitchuq aniaqatvich nuliaǵikkaña tuvaaqasiutigupku.” Taatnaqlugu Herod-ñum tigupkaǵñigaa John isiqsiuvinmuktitluguasiññ agnaqtin quyalisuklugu.

19 Aasiññ Herodias-ñum qinnautigaluagñigaa tuqqutchukkaluaglugu, aglaan taatnalguiññigaa piqutigiplugu Herod.

20 Herod-ñum attagñigaa John ilisimaplugu nalaunnapluni ipqitchuaq iñuk. Taatnamik tugluagsimaagñigaa. Naalagñisuullapiagaa John tutqiilisuugaluannagmi naalaqtuapayaaqamiun.

21 Kiisaimma Herodias-ñum piviksrani nalautitpaa. Herod-ñum annivilirvia tikitman aiyugaaqñiqhuni qaukñitñik kavamauruat, anuyaktillu qaukñitñik suli sivulliuqtinñiglu Galilee-m.

22 Tavra pania Herodias-ñum isiqhuni sayuǵniqsuq quyaliplugu Herod suli tuyuǵmianji. Umialgum nipliutinigaa agñauraq, “Iniqsruǵiñ, sumik piqaǵukkapnik aatchuǵisigikpiñ.”

23 Akiqsruutinigaa taamna agñauraq, “Qanutchipayaamik injigupña qaitchigisigikpiñ, avvananikunniññ atanguvinma.”

24 Niviaqsiag aakamiññukhuni itnaǵñigaa, “Sumik apiqsruǵisivik?” “Apiqsruǵumautin niaquanik John Paptaaǵirim,” aakanan itnaǵñigaa.

25 Taamna utiǵniqsuq qilamiksruaqhuni umialinmun nipliuti-plugu, “Uvaña aatchuquruña ilipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtitchirim puggutamun ililugu.”

26 Umialgum tusaakamiuŋ aliasulillapiagñiqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyuǵmiani itigautipchangitchaa.

27 Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitchirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsiviŋmukhuni niaquiǵñigaa John.

28 Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiññigaa aǵnauramun, aasiñ aǵnauram qaitlugu aakamiñun.

29 Tavrakŋa John-ŋum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruŋ taamna, aiñigaa timaa tugvaǵiaqluguasiñ.

Jesus Niǵipkairuq 5,000 Aŋutinik

30 Uqqiraqtit utiǵniqsut Jesus-mun, uqautipluguasiñ savaaǵikkagmiknik suli ilisautriǵmikniglu.

31 Iñuich utiqtaqpaitlutin maliguaqtai niǵǵiviksraǵniǵaichunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ŋum nipliutiniǵai, “Kiata, kisiŋuǵuutiluta iñuiłamun, miŋuiqsiallagiǵitchi.”

32 Tavra aullaǵniqsut iñuiłamun umiakun kisimiŋ.

33 Iñuich tautukamisigin aullaqmata, ilisaqǵniǵaich. Aqpatkaqsiliǵniqsut iluqaitñiñ nunaaqqiñiñ tikumasukhutin sivuniǵvigikkaŋatnun taapkua sivuatni.

34 Jesus niukami umiamiñ tautuŋniqsuq iñugiaktuanik iñuŋnik. Ilunŋutchaŋniqsuq atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ŋum ilisautiuraaǵatasrugruŋniǵai.

³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlanñigaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñuitchuq, sulì unnuaqsiyaa.

³⁶ Aullaqtitkich iñuich nunaaqqiuranun. Tauqsigiağlich niqiksrağmiknik.”

³⁷ Tarra Jesus-ñum kiuniğai, “Aatchuqsigik niqiksrañitñik.” Taapkua apiqsruğniğaat, “Qaqquqsitquvisigut malğuk tallimakipiak akiksrañaknik niğipkautiksrañatnik?”

³⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Qanutunmi samma qaqqianuraqaqpsi? İlitchuğiniurallaktiğitchi.” İlitchuğikamitruñ Jesus uqautigaat, “Paqittugut tallimanik qaqqianuranik sulì malğunñik iqaluñnik.”

³⁹ Tiligai iñuich aquvititquplugich ivigaamun.

⁴⁰ Tavra tallimakipianutqataağlugich sulì malğukipiaq qulitqataağlugich aquvititkaich.

⁴¹ Tiguniğai tallimat qaqqianurat sulì malğuk iqalugauraak, aagluqhuni qılanmun quyyatiplugich. Aasiñ avguğlugich qaqqiat sulì iqalugauraak qaiññiğai maliguaqtimiñun autaaquplugich tamatkununğa niğisuktuanun.

⁴² İñuich niğiñiağniqsut, iluqatiñaasiñ niğisuillapiaqhutiñ.

⁴³ Niğisuiñanikmata katinniğaiç qulit malğuk aguupmaich ilakunik imalgich.

⁴⁴ Taapkunani niğiruani 5,000-ñuniqsut añutit.

Jesus Pisrukman Imiğmi

⁴⁵ Niğianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam igluanun, amunğa nunaaqqiuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaanikami aitquniğai taapkua iñugayaat.

46 Suli aullaqtitkanikamigich mayuǵniqsuq iǵǵimun agaayutyaghuni.

47 Qaumaauraǵaan unnuksraaqman umiaq iliǵniqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqǵuq nunami.

48 Qiǵniǵai sakuullapiaqhutin iputtuat atakkii paaqǵuq anuǵi. Tamaaniguuq uvlaatchauraǵuqman pisuktuǵniqsuq qaanagun imǵum. Qaaniqsaǵumaruatun piǵniǵai.

49 Tautuǵniǵaat iliǵaǵipmiǵagulu pisuktuǵtuǵuq qaanani imǵum. Aliuqtuǵsiǵasugiplutin nipliaǵaǵsiǵisut.

50 Qiǵniqamitruǵ iluqatin tataminniqsut. Qilamik Jesus-ǵum nipliutigai, “Quviatchauǵigitchi, uvanauruǵa, iǵsiǵasi.”

51 Tarra utlanǵai ikipluni umiamun, aasii anuǵaiqhuni. Taapkua quviǵutchallapiǵniqsut.

52 Tautukkaluaqǵuq Jesus niǵipkaipman qaqqunik iǵuǵiaktuanun kaniqsimalguiǵniǵaatsuli kisuutilaǵa, ukpiǵilguitǵuq tavrakii.

Jesus Mamititchiruq Atniǵǵaqtuanik Gennesaret-mi

53 Taapkua ikaaǵuq narvaq tulanǵisut Gennesaret-mun.

54 Niukamiǵ umiamiǵ iǵuich iliǵaǵiǵutinǵaat Jesus.

55 Iǵlauniqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaǵsiplutin atniǵǵaqtuanik akiyaqhutin siǵniǵviksummaisa iliǵchuǵikamitruǵ Jesus sumiitilaǵa.

56 Napmupayaaq Jesus nunaaqǵiuramukman suli nunaqpanmun iǵuich agǵiutruǵniǵaich atniǵǵaqtuat illiuqǵuq tmitchaanun

apqusaagakstrañiñun Jesus. Tamatkua
iñuich iniqsruğniğaat Jesus atniğñaqtuat
aksillañniagukluguunniñ atnuğaaña. Aasiñ
taatnaqamitruñ nakuqsirağautiginiğaat.

7

Sivullianisa İlisauttutigikkañat

¹ Tavra ilañisa Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit ag-
giquat Jerusalem-miñ utlañniğaat Jesus.

² Tautuñniğaiç Jesus-ñum maliguaqtit ilañisa
niğiruat iğguğaluaqnagich argatiñ Pharisee-ñuruat
piraksriutaatitun iñuñnun.

³ Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat
niğillañniqsut iğguğaluaqnagich argatiñ,
kamagiplugu ilisauttutaat sivulliağikkağmiñ
inilğaanimakña.

⁴ Aikamiñ tauqsigñiğvinmiñ sunik niğillañniqsut
iğguğaluaqatiñ. Suli iñugiaktuat piraksriutiñich aa-
pamiñ maligutmiğaiç itnatun ittuat, iğguğlugich
qallutit suli utkusiich suli puggutat.

⁵ Tavra Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit
apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin
maligutiñitpat ilisauttutigikkañitñik sivullipta,
niğiplotiñ qaqqianik iğguğniğilaanik argañmiknik?”

⁶ Jesus nipliutigai, “Ukpiññuqaqtaurusii, Isaiah
sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, it-
naqhuni,

Iñuich kamaksrulğugaluağaatña uqałhiñagmiktigun
aglaan uummatiñich uñasiksut uvamniñ [piq-
pagillapiangitluna].

⁷ Kamaksruutaat uvamnun tañiğilañuruq

atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutaitñik
 iliplugich maligutaksragiruaton Agaayyutim.

Isaiah 29:13

⁸ Kamagiriñitkaluağisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchiñik iñuknitñaqtauruanik.”

⁹ Jesus-ñum nipliutipsaağniğai, “Yaiy, nalungitkaluağniğiksi qanuq ayaksimaakiksrañat tillisai Agaayyutim. Ilisimagaluaqlugu atuumaniaqtaksrauruaq Agaayyutim pisulhagun kamagirağiriñitkisi aglaan ilisauttutisi malikkisi.

¹⁰ Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiyumagiñ aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiluuutriruaq aapamiñik suli aakamiñik tuqqutaksraupiaqtuq’.

¹¹ Aglaan itna ilisautrirusi iñuum nipliutiñhiñauplugik añayuqaanñi ‘Corban’ (mumiutiqaqtuaq ‘Ikayuğukkaluağiptik aglaan qaiññaniktunja Agaayyutmun’).

¹² Taatnaqamigguuq patchisaiyağniraqtuq ikayuñiksragaluağmiñik añayuqaanñi.

¹³ Taatnaqapsi ayakkisi uqalhi Agaayyutim taavrumuuna ilisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat ilisauttutipsi atuumangigagigisi.”

Sut Qaayuğnaqsiruat Iñuñnun

¹⁴ Uumaguuuq tuqluğniğai iluqaisa iñuich inmiñun nipliutiplugich, “Naalağniñlaksitña, kanjiqsiyumausi!

¹⁵ Isaagaqtuaq iñuñmun silataaniñ qaayuğnaqsiragutañitchuq aglaan samna anniugaqtuaq uummatmiñiñ.

¹⁶ [Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

¹⁷ Jesus-ñum unitñamigich iñugayaat isigñiqsuq tupigmun. Maliguuqtañ kanjiqsimasrukhutinj apiqs-rulgiñniğaat taavrumuuna atrikusautikun.

18 Suakataǵniǵai, “Kaŋiqsillaĩññiaqpat! Tusaanitchuatun! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaag̃aqtuam qaayuǵnaqsiraǵanitchaa iñuk.

19 Atakkii isaag̃aqtanitchuq uummataanun aglaan aqiaǵuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ŋum nipliutigikmauŋ taamna niǵiñnaqsigai niqipayaurat.)

20 Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiqataqtuam iñuŋmiñ taavruma qaayuǵnaqsiraǵigaa iñuk.

21 Samakŋa anniug̃aǵaqtut uummataaniñ iñuum, pigiitchuat isummatit: sayuŋalıq ilaqataunnani, tigliyukıq, iñuaqtukıq,

22 atlatukıq, kaviuǵutiqaalıq, pigiiłiqiliq, kinnitñiliq, iŋmiñun anjalalguiłiq, sanjaktukıq, uqaǵniqluktalıq, kamaŋaǵasrugiliq, kinnanjaalıq.

23 Iluqatiŋ taapkua pigiitchuat sagviǵaqtut iñuŋmiñ, qaayuǵnaqsipluguasiiñ taamna iñuk.”

Ukpıqsriłha Aǵnam Jew-ŋunǵitchuam

24 Tavrakŋa Jesus aullaǵniqsuq tuŋaanun Tyre-m suli Sidon-ŋumlu. Isiǵniqsuq tupiǵmun nalutqugaluahuni iñuŋnun. Aglaan nalunilǵiññiǵaat.

25 Uvvauna aǵnaq paniuraqaǵniqsuaq irrusiqłulinmik. Tusaaniǵaa imma Jesus tikiumaniplugu. Utlakamiuŋ purviginigaa isigaiñun.

26 Aǵnaq Jew-ŋunitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iŋiqsruǵniǵaa irrusiqłuk anillaŋniaquplugu paniuraǵikkaǵmiñiñ.

27 Aglaan Jesus-ŋum nipliutigaa atrikusautmik, “Iliłgaat sivulliulugu niǵisuiqsuksraurut.

Nalaunn̄an̄itchuq ililgaat qaqquksrañat aatchuutigikksrañat makun̄na qipmiñun.”

28 Aḡnam kiuniḡaa, “Aa tarraami, Ataniiq, naa-gaunniñ qipmich niḡḡiviich ataatni niḡisuupmiut kanganiñitñik ililgaat.”

29 Ilaan nipliutiniḡaa, “Aarigaa, kius-rillaataqtutintarra, ikayuḡisigikpiñ. Aggiñ, taamma irrusiqłuk aniruoq paniuraḡikkaqniñ.”

30 Taavruma aikami paqinnigaa pa-niuraḡikkani nalauraaqtuaq siñigviñi, irrusiqłuqaḡnian̄itchalukut.

Jesus Mamititchiruoq Iñuñmik Uqatlaitchuamiglu Tusaatlaitchuamiglu

31 Tarra Jesus aullalḡiññiqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaqhuni utlautipluni narvañanun Galileem, apqusraaqługu nunakun atilikun Decapolis-mik.

32 Iñuich Jesus-muutilḡiññigaa iñuk tusaallaitchuaq suli uqallaitmisigalugu. Tarra in̄iqsruḡnigaat patiglugu argaiñik iħuaqsitquplugu.

33 Tavra uñavaqtaaḡutillañniḡaa iñugaaḡruñiñ. Iliplugu tikiḡikkani siutañnun suli tivvuaqtuqługich aksin̄niḡaa uqaḡikkañna iħuaqsisukługu.

34 Aaḡluqhuni qilañmun aniqsaaqpañniqsuq nipliqhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuaq “Añmaḡiñ”).

35 Tavrakñatchiaq siuttak añmaḡniqsuk suli uqañna iħuaqsipluni, uqaqsipluniasiiñ kan̄iqsiñaqsipluni.

36 Jesus-ñum tiliñḡai uqaqun̄itługich, aglaan iñiqtiḡaluaqtitlutin̄ uqaḡsaḡniqsut tamarrumuuna uuma savaaḡikkañagun.

37 Quvigutchallapiagniqsut nipliqhutin,
 “Ilaa savaaqaqtuq supayaamik pillautaqługu:
 tusaallailaat tusaatlasiplugich sulı uqallaitchuat
 uqatlasiplugich.”

8

Jesus Niǵipkaiñiqsuq 4,000 Añutinik

1 Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich
 katinisut. Niqiksraitmata, Jesus-ñum tuqługñigai
 maliguaqtini inmiñun, aasii nipliutiplugich,

2 “Uvaña ilunñugigitka iñugiaktuat iñuich,
 atakkii nayuutirut uvaptikni piņasuni uvluni
 niqiksraigutiplutin aasiiñ;

3 uvaña aullaqtikupkich nigipkaǵaluagñagich
 ilinich taaqtukkaǵisirut apqutmi. Iñanich
 agǵigñiqsut unasıksuamiñ.”

4 Jesus-ñum maliguaqtaiñ kiuniǵaat, “Nakikñami
 maani iñuilaami qaqquqtugisivat taatnaton
 iñugiaktigiruat iñuich nigisuiǵutin?”

5 Tarra apiqsruǵnigai, “Qapsiñik qaqqianuranik
 piqaqpsi?” Kiuniǵaat, “Tallimat malǵunñik.”

6 Tarra tiliñigai iñuich aquvitquplugich
 nunamun; aasiiñ tigukamigich tallimat malǵuk
 qaqqianurat quyyavigiqqaqługu Agaayyun,
 avguqługich qaqqiat qaiññigai maliguaqtimiñun
 autaagutigitquplugich iñunñun. Aasiiñ piñiǵaat
 taamna.

7 Taapkua piqaqmiñiqsuttuuq mikiruuranik
 iqalugauranik. Jesus-ñum quyyatiplugich tiliñigai
 maliguaqtini tamatkuaptuuq autaagutigitquplugich.

8 Iluqatin iñuich niginiñiqsut nigisuiǵataqhutin.
 Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immigñiǵaich
 tallimat malǵuk aguupmaich.

9 Taapkua nigiruat iñugiaktillaagañiqsut 4,000 iñuich. Jesus-ñum aipkaqqaqługich

10 ikiniqsuq umiamun maliguaqtinilu tiksiquhutin nunañanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

11 Pharisee-ñuruat aggiqhutin uqavaagutiaqsilgiññigaaat Jesus uuktuaqsagukługu, “Savaaqagiñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilitchuğipkağumigaatigut Agaayyutim tuyuğipiałhanik ilipnik.”

12 Aniqsaacpagataqhuni Jesus-ñum qatmigiliutinigai nipliqhuni, “Uvvali ukua tautugukaminaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugu kisuutilaamnik.”

13 Taatnaqqaqhuni uninñigai. Ikipluniasiiñ umiyamun aullağniqsuq taavruma narvam siñaan igłuanun.

Kaniqsitlaitchuat Maliguaqtit

14 Maliguaqtai aullaqamin piiguqtigñiqsut qaqqumikunniñ aglaan atausiłhiñaq qaqqianjuraq taquağilignigaaat.

15 Jesus-ñum tiliñigai, “Qaunagiyumausi puvlak-sautaatniñ Pharisee-ñuruat suli puvlaksautaaniiñ taavruma Herod atangum.”

16 Taapkua uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanitñapta qaqqiamik.”

17 Jesus-ñum ilisimalgiññigai kaniqsitłaiłhatigun. Uqaqtuaq ilisautriłhatnik Pharisee-ñuruat suli surağalhanik Herod-ñum, taapkuali uqaqhutin

taquanijigmiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsruñigai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitñi qaqqumik taquanijnñiplusi? Kanjqsijitpisisuli? Puqisigivisi taatnatun?”

18-19 Iriqagaluahusi qiñilguitchusi suli siu-tiqagaluahusi tusaalguitchusi. Itqagijnñiqpisiuñ tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 iñugiaktiilaalijnun? Qapsiñik aguupmanñik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiunigaat, “Qulit malgunñik.”

20 “Suli nigipkautikapkich tallimat malgunñik qaqqiat 4,000 iñugiaktiilaalijnun aasiñ ilakugikkanjich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmanñik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malgunñik.”

21 Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjqsilguitkaqsilgitpisi?”

Jesus Ihuqsiqkaiñiqsuq Qiñitlai lamik Bethsaida-mi

22 Tikitmata Bethsaida-mun, tavrui autinigaat qiñitlaitchuaq iñuk injqsruqluguasiiñ ihuqsiqquplugu.

23 Jesus-ñum tiguplugu qiñitlaitchuaq iñuk argai-gun, tasiuqlugu annisiniğaa nunaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqqaqlugik irrak patinñigik arganmiñik nipliutiqluguasii, “Sumik qiñitlasiiñiqpich?”

24 Iñuk tautuñniagaqsiñiqsuq nipliqhuni, “Uvaña tautukkitka iñuich atriqaqlugich napaaqtunik pisuktuatun.”

25 Jesus-ñum ilitqinñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna ihuqsiñiqsuq. Takpiksiliğñiqsuq.

26 Qiñitlasipkaanikamiuñ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aillaagiñ, aglaan nunaqqimun utiqtiğniğnak.”

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaana Jesus-ŋum

27 Jesus aullaŋniqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaaqqiñun qanijanun Caesarea Philippi-m. Iqliqtualigmikni apiqsruŋniŋai, “Kisuunivatna makua iñuich?”

28 Tamatkua kiuniŋaat, “Ilanisa iñuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilanisa Elijah-ŋuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilgaanimma, itna uqaŋaqtut.”

29 Ilaan nipliutigai, “Ilipsimi kisuunivisitna?” Peter-m kiuniŋaa, “Christ-ŋurutin Agaayyutim aqisruutigikkaŋa.”

30 Jesus-ŋum tiliñigai uqautitqunjitlugu kimun-unniiñ.

Jesus-ŋum Uqautiginigaa Tuqutiksranilu Anipkakkautiksranilu

31 Tavra Jesus-ŋum ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “Iŋñina Iñuum nagliksaaqtuk-srauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukñisa agaayuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anipkakkauŋisuruq.”

32 Nalupqinaiyautigai tamatkuniŋa. Peter-m saniqpaktaagutillaklugu uqautinigaa Jesus taatnatchiñik uqaqunjitlugu.

33 Jesus-ŋum takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiŋigaa Peter, “Tuungaaq, aullaŋiñ uvamniñ atakkii isumanitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan iñuich isumanatnik.”

34 Jesus-ŋum tuqluqmiñigai iñugayaat inmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam

maligukkumiña suksraaqtakragigaa pisulhi, iqs-riutilugu sannigutani aasiñ maligluna.

³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumiun iñuulhi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiyumiun iñuulhi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallau-taq anniqsugiakun, taamna iñuugisipiaqtuq.

³⁶ Iñuum piññaaktaagilhiñaugaluagaa surapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchii. Sakuunuragniaha atugumiñaitchuq sumun.

³⁷ Tarra simmiutiksraitcaa iñuum iñuutchii.

³⁸ Ilapsi kanjugivalukkaatna ilisauttutitkalu sivugaatni iñuich killuuruat sayunaruatlu. Taatnatun Igñinan Anutim kanjugigisipmigaaptuuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiguni ipqitchuanik isagulinik.”

9

¹ Suli ilanigai uumiña, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Ilanich marra iñuich tuquyumiñaitchut qiñinaiñnaan Agaayyutim anjaayuqautaa sanjigun.”

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ñum kayunigñigai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsiplugich iggimun kisiisa. Qiñiqtitlugich Jesus atlanñugniqsuq sivugaatni.

³ Atnuğaani qivliqisirauraqhutinj qatiqsiplutin aniutun, kia-unniñ nunami salummagumiñaitkai qatiqsiplugich.

⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qiñigmiñigaich Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasipmatku Jesus.

5 Tarra Peter-m nipliutiniġaa Jesus, “Iḥisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuuñagupta. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut pinjasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.”

6 Peter qanuġviillapiagñiqsuq tupaṇapluni, taatnaqhuni ilisimanġiññiqsuq sumikunniñ uqagikkagmiñik.

7 Taatnaqsaqtitlugich nuviyam qulaṇiutiniġai. Nipi nuviyamiñ tusaġnaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaanuruq piqpagikkaġa Iġñiġa, naalaġniyumagiksi!”

8 Taapkua alaqtaaqsikmata ilagikkak qiñiġnainaniktigñiqsuk. Qiñiḥiñagñiqsut kisanik Jesus-mik.

9 Iluqatin atqaaqsikamin taavrumakṇa iġġimiñ Jesus-ṇum tiliñiġai uqautigitqunjitlugich qiñikkañit Iġñinjan Anjutim anjitiqḥanunaglaan.

10 Tamatkua tusaakamitruṇ tillisaa qanuqsagviitkaluaqhutin apiqsruqtuutiaqsiñiġaat avatmun, “Qanuutauruaq una anjitiqḥiq tuqumiñ pivaun?”

11 Tavra apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaguuvat Elijah aggiqsuksrauniplugu sivulliuluni?”

12 Kiuniġai, “Tavra Elijah aggiqqaagñiaqtuq Christ-miñ itqanaiyaġlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iġñiṇa Iñuum nagliksaallapiaqtuksraugisiñiplugu suli suksraġingigisiñiplugu iñun.

13 Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianiktuq. Iñuichaasiñ anallaqḥukkaat qanupayaaq,

tuvraqługu aglausimaruaq ilaagun.”

*Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik
Irrusiqłulinñmik*

14 Tamatkua utiqamin atlanun maliguaqtaiñun tautunñigaich iñugayaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun.

15 Iñuich tautukamitruñ Jesus quviğusullapiaqhutin aqpaliqsruqhutin ilaanun paağniğaat.

16 Ilaan aglaliqirit apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpisi?”

17 Ilañata iñugaagruich nipliutiniğaa, “Iñisautrii, tikiutrirona iğniğikkamnik irrusiqłuqaqhuni uqat-laiqsitlugu pitchañanik.

18 Irrusiqłuum añałatağipmagu ulğutkaa nunamun. Ilaa qilurağallapiağaqtuq, innuliqipluni qaniğmigun, tiriquulaplugich kigutini suli tikkaksillaapiaqhuni iluqağmi tuquruatununniiñ. Uqautigaluagıtka maliguaqtitin anitquplugu aglaan taatnalguiñniğaat.”

19 Tavrali Jesus-ñum nipliutiniğai, “Aatai, ukpiqqutaiññaqpat ilipsitñi! Qanutunaglaansuli nayuğniaqpisi? Qanutunaglaan igłutuqtaksrağivisi? Taamna nukatpiaq uvunautisaqsiñata.”

20 Iñuich Jesus-muutiniğaat. Irrusiqłuum tautupqauraqamiun Jesus, nukatpiağruk qiiqsruqtitkaqsiñiğaa. Ulğupluni nunamun aksralikhuni innuliqiaqsiñiqsuq qaniğmiñi.

21 Jesus-ñum apiqsruğaa aapaña, “Qañaaglaan taatnailiva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ililgauraukiğmiñiñaglaan.

22 Akulaiqługu irrusiqłuum tuqunniaqsimagaa igitqataqlugu ikniğmun suli imiğmun. Pitlagupku surağallaññağtuq! İlunñugillaññağuta ikayuqtigut!”

23 Jesus-ñum uqautiniğaa, “Arguasuktuk-sraunitchutin pitlanıluna. Ukpiqsriñhiñaguvich supayaaq piñhiñauruq!”

24 Tavrauva aapaña ililgaam kappianaruq nipliqhuni, “[Ataniiq.] Ukpiqtuna. Ikayunña ukpiqsrisiqatluqulunña!”

25 Jesus-ñum qiñigai iñuich utlaktigikkani. İñiqtiğaa irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq suli tusaallaitchuaq irrusiq, anitqugikpiñ uumakña nukatpiağruñmiñ, aasiñ isitqisunaqnak.”

26 Irrusiqłuk iğiallaksatuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiñ uulillaktitlugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunaruatun ililiqtuq. İñuich uqaaqsiñiqsut, “İlaa tuquligtuq.”

27 Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun ikayuqlugu makitinniğaa.

28 Jesus isianikman tupiğmun maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat kisiññuğutiplugu, “Suvaata anilguitpisigu taamna irrusiqłuk?”

29 İlaan kiuniğai, “Agaayulhiñakikun piliqillapiaqhuni [uisauraalikunlu] anitlagaa taatnasiq irrusiq.”

*Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutauiksraniļu
Anipkakkauiksraniļu*

30 Taavrumakñaqhutin Galilee-kuağniqsut. İlisimatqunñiñiğaa kimun-unniiñ naniitilaani,

31 atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna, “Iñuich tigugisigaat Iğñiña Iñuum tuqulluguasiiñ. Tuqqutaunjanikkumi piñayuakun uvlut taamna anitqikkisiruq.”

32 Aglaan maliguaqtaiñ kaniqsiniññiğaat uqaaqtuutigikkaña, taluqsraqhutiñaasiiñ apiqsruağalguiññiğaat Jesus.

Kiña Kamañağniqsrauva?

33 Tavra tikiññiqsut Capernaum-mun. Tupiğmiillağmiñ Jesus-ñum maliguaqtini apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpisi iglauñaptikni?”

34 Kiunñiññiğaat atakkii iglaullağmiñ uqaqaqhutiñ avatmun nalligmiknik kamañağniqsrauniaqmagaan.

35 Ilaan tarra aquvitluni tuqluğniğai qulit malğuich maliguaqtigikkani nipliutiplugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuruksrauruq savaktiğumiluni iluqañitñun.”

36 Aasii qiññuağniğaa ililgaaq inillaklugu akunğatnun, sağliriutiplugu itnaqhuni,

37 “Kisupayaam akuqtuğumiñ ililgaaq pisigilunja akuqtuğaaña, sulisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğumiñaitchaaña uvañalhiñaq aglaan akuqtuğaa taamna tuyuğirigikkağa.”

Akitñaqtuqtingitchuaq Uvaptiknun Ilagillapiagikput

38 John-ñum Jesus nipliutiniğaa, “Iisautrii, qiñiğikput una anitchirağiiruaq irrusiqñunnik atuqlugu atqiñ. Taavruma iñuum maliguanjitmigaatigut. Uvvaasiiñ iñiqtigikput atakkii maliguaqtiginitlugu uvaptikni.”

³⁹ Aglaan Jesus-ŋum nipliutinigai, “Nutqaqtitna-siun atakkii iñuum savaaqaqtuam quviqnaq-tuanik atuqługu atiga uqautigiyumiñaitkaaña pigiilłuna.

⁴⁰ Akitñaqtuqtinitchuaq uvaptiknun ilagillapiagikput.

⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchuğumisi qal-lugauramun imiksrapstitñik Christ pigipmasi ak-illiusiagitlasipiağisigaa.

Killuqsaqusağutit

⁴² “Kia iñuum killuqsaqusaagpagu ilañat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvannik ilłgaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunisiğmiutchiğługu uyağakpaŋmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsaqtitpatin piiğumagitin. Ikuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuhıgmun argaillutin uumakŋa argaqağutin igłuktun aullaiksraqniñ anasiññuqsagvımun ikniğmun qamitlailaamun.

⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.]

⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsaqtitpatin piiğumagitin. Ikuatlukkayaqtuq isiguvich iñuuhıgmun isigaillutin uumakŋa isigaqağutin igłuktun iktauliksraqniñ anasiññuqsagvımun.

⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.]

⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqppich killuqsaqtitpatin pi-iqsıgmagiñ qaquliğlugu. Ikuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich aŋaayuqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqañŋaqpich uumakŋa malğunınik iriqağutin ik-tauliksraqniñ anasiññuqsagvımun.

48 Tavrani
qupilgüt tuquyumiñaitchut
suli ikniq qamiyumiñaitmiuq. *Isaiah 66:24*

49 “Maanili iñuk inmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun.

50 Taǵiuq nakuuruq, aglaan taǵium taǵiuǵniiqpan qanuq taǵiuǵniǵñiaqpisiuñ? Taatnamik qanusriukiqaǵitchi taǵiutun, tutqiutiqaǵusi akunnapsitñi.”

10

Jesus İlisautriruq Avitlikun

1 Jesus aullaqami tavrakña Judea-muñniqsuq igluanun Jordan-ñum kuñan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ñum ilisautiuraagaqsilǵiññigai.

2 İlanich Pharisee-ñuruat tikitlugu uuktuaqsañiaǵalualǵiññigaaat, “Uvva, malǵutaksrakuañnaqpa iñuum avitkumiun aǵnaqtin?”

3 Taavrumali kiuniǵai apiqsruutmik, “Qanuǵmi Moses-ñum tillisiqaqpasi?”

4 Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, İñuum aǵnaqtin avitchukkumiun qaitchiqiliun aglañnik avirrutiksranik aullaqtilluguasiiñ.”

5 Jesus-ñum kiuniǵai, “Moses qaitchiruq taavrumiña tillitmik pitchigiñlipsigun.

6 Aglaan aullaǵniñhani Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq añutmik suli aǵnamik.

7-8 Taatnamik añutim unitkisigaa aapanilu aakanilu, aǵnamiknun ililuni atausiññuǵutikaasiiñ. Tavra malǵuunñaiǵutik aglaan atausiññuǵisiruk.

9 Taatnamik kia-unniiñ iñuum avitinniaqnagik Agaayyutim atautchimuktitagikkak.”

10 Isiqaminj tupigmun maliguaqtaiñ apiqs-rutqilgiññigaa taavrumuuna.

11 Jesus nipliutigai, “Kisupayaaq avitchumi agnağmiñiñ aasiiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñağlugu agnaqqaqtij.

12 Naagaqaa agnam avitchumiun aputni aasiiñ kasuutiluni atlamun taamna agnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutigai Ililgaurat

13 Iñanisa iñuich ililgaat Jesus-muutiniğaiç ak-siqplugich. Maliguaqtaiñaasiiñ iñiqtiaqsiñiğaiç iñuich tikiutriruat ililgaanik.

14 Jesus-ñum ilitchuğikamigich iħuaginjññigai. Nipliutiniğai, “Ililgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunagich ilinjitñun atakkii Agaayyutim añaayuqautaa añmaruq iñunñun atriqaqtuanun ililgaanik.

15 Itqagisiun una! Taapkua akuqtuqtuat añaayuqautaanik Agaayyutim ililgaurat akuqtuipmatun, kisiminj taapkua tavrunağisirut.”

16 Tarra ilaan sağliriutikamigich ililgaat, iliplugich argañni ilinjitñun agaayyutiniğai.

Nukatpiaq Sullinñaurauqaqtuaq

17 Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqs-ruqhuni purviginigaa itnaqlugu, “Nakuuruuq ilisautrii, qanuğluña piññaktaaqaqlasiñayaqpik isuitchuamik iñuukigmik?”

18 Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata atchiqpiña nakuuruamik? Atautchiñhiñaq nakuuruq, taamna Agaayyun.

19 Iisimagitin tillisauruat, 'Iñuaqtuqnak, atlatuqnak, tigliktuqnak, saglunak, saglutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.' ”

20 Taavruma iñuum kiugaa, “Iisautrii, iluqaisa tamatkua tupigigitka nutaullamniñaglaan.”

21 Tavra Jesus-ñum tautuñniḡaa piqpaksrñikun itnaqlugu, “Atautchimik inuḡniqsutin. Aullaḡutin tunityakkich sulliñipayaaḡikkatin aasiñ qaiḡugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. Ilviḡi umialgu-tiqaḡumautin pakmani. Aasiḡi taatnaanikkuvich maligluna.”

22 Iñuk tusaakami taavrumiña aliasuliḡniqsuq, aasiñ aullaḡniqsuq ikuḡiḡiuliqhuni atakkii suuraupkaqpaitluni.

23 Jesus qiñiqtuaḡataḡaluaqamigich nipliutiniḡai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigigisiva tamatkunani umialguruani isiliksrañat Agaayyutim añaayuqautaanun.”

24 Maliguaqtai quviḡusuniqsut taavrumiña nipliḡman. Aglaan Jesus-ñum nipliutitqinñiḡai, “Iḡiḡaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isiliksrañat Agaayyutim añaayuqautaanun.

25 Qaḡanatlukkayaqtuq pikukturuam isiliksraña ‘Iraagun Mitqutim’ uumakña umialguruamiñ isigñialiksrañaniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.”

26 Maliguaqtai quviḡutchallapiḡniqsut, suli apiqsruaqsipḡutin inḡmiknun, “Kiñami anniqsuḡisiñiḡpa?”

27 Jesus-ñum qiñiqamigich iriḡruiñaqlugich nipliḡniqsuq, “Iñuk anniqsuḡumiñaitchuq inḡmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaaḡitlaplugu.”

28 Tavra Peter-m nipliutiniḡaa, “Atañii,

unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ηum kiuniḡaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kiηuniḡmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitungamiñik, unniñ umialgutmiñik pigiluna suli pigilugu tusaayugaagiksuaq, tamatkua utiḡisirut iluqaitñik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuukigmi piyuaqsiugaluηḡḡmiunniñ, suli pigigisiplugu isuitchuaq iñuuiq sivuniḡmi tikiumaraksrani.

³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqul- liḡuḡisiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulligūḡutinḡ.”

Jesus-ηum Piηatchiḡñiḡai Uqaqalḡi Tuqqutau- niatiḡmiñiglu Aηitqikkauḡiḡmiñiglu

³² Ukua igliḡniqsut tuḡaanun Jerusalem. Jesus- ηum sivulliuḡtuagñiḡai maliguaqtit kapyalillaktuat. Atlat iñuich maliqsruḡtuat iqsiḡillaktut. Aasiñ katitaallakamigich qulit malḡuich iñugiaktigiruat uqautiaqsilḡiñiḡai tamatkua atumaruaksrat iḡmiñun,

³³ nipliqhuni, “Ataηii, Jerusalem-muηniaqtugut. Iñuum aatchuutiniḡaa Iḡñiηa Iñuum qaukḡiηitñun agaayuliqsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqqutaksraḡuḡniñiḡaat. Tavrali qaitkisigaat Jew-ηuηitchuanun.

³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaḡtuḡlugu suli anaumigmilugu, aasiñ tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut aηitqikkisiḡitchuḡ.”

Aakauruam Iηiqsruaηa

³⁵ James-lu John-lu, iḡñak Zebedee-m, utlau- tiniqsuk ilaanun nipliqhutik, “Iḡisautrii, apiqsruu- tiksraqaḡiptiḡiñ pisullapiakkaptiknik.”

36 Tavra nipliutinigik, “Suqagukkaluqaqsisik?”

37 Taapkuak kiunigaak, “Aquppiqasrigukhutin uvvaami ilaqtikpuk taliqpikni suli ilaqtikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrurmani uvlumi aqvutkuvich kamanaqtuani atanguvipni.”

38 Aglaan Jesus-nun nipliutigik, “Iisimaniguptiku apqusaagaksrautigikkaqa apiqsruqayaitpaluktutik taatna. Imihiñauvitku qallun imigviksrautigikkaqa naagaqaa apqusaahiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaqa?”

39 Taapkuak malguk nipliutigaak, “Pihiñauruguk.” Jesus-nun nipliutigik, “Iiptik ilumutun imigisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik naninnaqtuakun apqusaagaksrautipkun.

40 Aglaan piksraqtuksraunitchuna kimik aqup-piruksramik taliqpimni unniiñ saumimni, aglaan Agaayyun qaiññaigik taapkuak inik tamatkununa inun nun itqanaiyautikkaqmiñun inigitquplugik.”

41 Atlat qulit tusaakamitruñ ihuaginiiñigaich James-lu John-lu.

42 Jesus-nunli inmiñuutinigai aasiiñ nipliutiplugich, “Iisimarusi analatinich Jew-nunitchuat analanniglugaqtilaanatnik inunitchik, suli kamanaqniqsranisa naqititchuuplugich.

43 Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnapsitni. Kisupayaaq kamanaqukkumi akunnapsitni savaktigiyumagiksi.

44 Suli kisupayaaq qaukiusukkumi akunnapsitni savautrisuuyumauq iluqapsitnik.

45 Igñina Iñuum agginitchuq inun nun savautityaguni aglaan savautrityaqhuni suli

qaitchaqlugu iñuulli tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtinilu tikiumaniqsut Jerichomun. Aasiñ aullalgitñamin Jericho-miñ qiñitlaiñlaq injiulauraağniaqti aquppiñiqsuq tumitchaam sanigaani, atilik Bartimaeus-mik igñiña Timaeus-ñum.

⁴⁷ Qiñitlaiñlam iñtichuqliqamiñ Jesus Nazarethmiu apqusaagaqsiñiplugu tuqluğaaqsiñiqsuq, “Jesus, kiñuviana David-ñum, anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña inilğaanimma. Nagligillañniañña.”

⁴⁸ Iñugiaktuat iñiqtiğaluğniğaat nipaiaaqpulugu, aglaan nipitusipsaağniqsuq, “Kiñuviana David-ñum, nagligillañniañña.”

⁴⁹ Jesus nutqaqtigami tiliñigai tikiutitquplugu. Tamatkua utlañniğaat qiñitlaiñlaq nipliutioplugu, “Quviatchauğigiñ, makillutin. Tuqluğaatin.”

⁵⁰ Quyaliqpagitluni maksrikami qup-piğaağniutigalugu aqpaqsruğniqsuq Jesus-mun.

⁵¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata akku tuqlullavina?” Qiñitlaiñlam uqautiniğaa, “Iñisautrii, qiñitlasitqigukkaluaqtuña.”

⁵² Uuma kiugaa, “Itqanainaniktigñiqsuq ukpiqsrihipkun.” Tavrakñatchiaq qiñitlasiñiqsuq. Nakuqsiliqami maliutigaluguuğniğaa Jesus.

11

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Qaniñani Jerusalem Jesus iglauqatailu qalliñiqsut nunaaqçiuraañnun Bethphage-mun

suli Bethany-mun ittuanun inġinani atiqatnam
Olives-mik. Jesus tuyuqagnisusq malġunmik
maliguaqtimiñik nipliutiplugik,

2 “Nunaaqiuramukkitik. Taamunaasii isipqau-
raguptik paqtikisigiktik pituksimaruq nuġġana
natmaksigvium natmaksigvigimaiġaq sivuani. Pi-
tuiuġ!ugu uvunauityatku!

3 Kia iñuum apiqsruqpatik suvaata
pituiuġniaqmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Atanġuruam
inugigaa aglaan utiqtitkisiyaa qilamik.’ ”

4 Taapkuak tarra aullaġnisuk. Paqinnigaa
natmaksigvium nuġġana tumitchiani pituqaqtuaq
paanani tupqum. Tarra pituiuġnigaa.

5 Taatnalu iñuilli qichaqtuat tamaani nipliuti-
gaik, “Ukuqtik, suniaq!ugu una pituipitku?”

6 Aik!iqsuak taapkuak kiggutiniqsuk Jesus-um
tillisaatun. Iñuilli taapkua aullaqtinnigaaich.

7 Taapkuak taamna nuġġaq Jesus-muutiplugu,
aasiin quppigaaatik mattaq!ugik ilnigaaik taavru-
munu nuġġagmun. Jesus natmaksiaqsiñisusq.

8 Iñugiaktuat iñuich quppigaaatin
siamitkaqsiñigaaich apqutmun, suli ilanich
akiguiñik napaaqtum navguq!ugich illiuqaiñisut
apqutmun.

9 Iñuich sivuagun Jesus-um suli tamatkua aqua-
gun nipruagaqsiñisut,

“Hosanna. Nang!lakput Agaayyun!

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaġliun tikitchuaq
piqusiqhuni Atanigmik. *Psalm 118:25, 26*

10 Agaayyutim piliutiqaġliun taamna
anjalatchiaqsiruaq pakma sivulliaptiktun
David-tun.

Nangakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami
qilañmi.” *Psalm 148:1*

11 Taatnatun Jesus Jerusalem-munniqsuq.
Tavrunaqami isiqhuni agaayyuvikpañmun,
qiñiqtuagatağaluaqami aniñiqsuq. Tanuğaksipluni
aullağniqsuq Bethany-mun piqatigiplugich qulit
malğuk maliguaqtini.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

12 Uvlaakuqman iluqatin pisuktuqaqamin
Bethany-miñ Jesus nigisuligñiqsuq.

13 Tautuñigaa asirrisuuruaq napaaqtuq
uñavaniñ akutuqpaliqagñiqman. Tarra
takuniğaa asirritmañaagiaqlugu. Tikitñamiuñ
suqagñianğitchuq. Akutuqpaliñhiñanik paqittuq
atakkii pukunnaqsingitlunisuli.

14 Jesus-ñum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-
unniñ iñuum asiaqtuğvigitqikkumiñaitchaatin
pakmakñaniñaglaan.” Maliguaqtaiñ tusaaniğaat
taatnaqman.

Jesus-ñum Suaqluyaiñha Agaayyuvikpauramik

15 Tikitñamin Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq
agaayyuvikpañmun. Anitkaqsilignigai
tunisiullaqtuat suli tauqsuqsuktuat taavrumakña
agaayyuvikpañmiñ, ulgutqataqlugillu nigğiviich
akiñik simmiqsuğviich suli aquppiutanich tunisi-
ullaqtuat tinmiagruuranik tunillaautiksrauranik,

16 suli kiñaunniñ akiyaqtitchumiñaiññigaa tuni-
aksranik agaayyuvikpakuaglugu.

17 Ilisautinigai iñuich, “Aglausimaruq,
‘Uvaña tupiğa taiyuutiqağisiruq

iñupayaat agaayutyuqtuğviatnik.’ *Isaiah 56:7*
Aglaan ilipsi iriqtuğviliutinigiksi tigliñniaqtinun.”

18 Qauklinich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamitrurj taamna, pakaagiaqsiñigaat qanuq taimma piyaqquğuklugu. Nuyuagiliutiniğaat atakkii iluqatinj iñuich quviğusuutigiplugich Jesus-ñum ilisauttutai.

19 Unnuksraaqman Jesus aullalgiññiqsuq nunaqqimiñ piqatiqaqñuni maliguaqtimiñik.

İlisaaksraq Pannaqluktuamiñ Napaaqtumiñ

20 Suli uvlaağuşman apqusaaqaminj taututqinñigaat asirrisuuruaq taimña napaaqtuq. Pannaqluñniqsuq kanjtuummagmi.

21 Peter-m itqaqtilgiññigaa imña atuumaruuaq aasiiñ nipliutiplugu Jesus, “İlisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuq piunjillaqsruqtikkan paniqtigñiqsuq.”

22 Jesus-ñum kiugai, “Ukpiqsrısıtchi Agaayyutmik.

23 İlumutun uqautigipsi, Nipliutigupsıunj iğgiq, ‘Ki, nuutittin iğitaulutinj tağiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqınaitchuq. Ukpiğillapiğupsıunj iluqnağuşi taatna atuumagisiniğuşu, tavra savaanupkañhiñaugiksi.

24 Taatnamik nipliqsunja, qanutchipayaat kipigñiuğutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpiğitchi akuqtuğinilugich, suli piginiagisi.

25 Agaayugupsi, natqigutimağuşmagisi ilagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqağniğupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimağuşigaasi killuutipsitñik.

26 [Natqigutrisimaitkupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyugiriqagñiqpa?

27 Utitqikkamiñ Jerusalem-mun, Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpañmun. Qauklinich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikiññigaat

28 apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin aňalatchiğmik savautiplutin tamatkuniña? Kia sanñiksriññiqpatin taatnatun?”

29 Jesus-ñum kiuniğai, “Apiqsruğniğipsi atautchiğhiñamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitña uqautigisigipsi aňalatchiğkun tamatkuniña savalgutilaamnik.

30 Nakitña John aňalatchiğinikpa ilaan paptaaqtitchisilaañanik? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitña.”

31 Taapkua uqqaagñiaqsiñiqsut inmiknun, “Kiugup-tigu pakmakñaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpiğiññiqpisiun John?’

32 Naagaqaa uqagumiñaitchugut aňalatchiğha iñukmiqnisaunilugu.” Iliñisa sivuugaginigaich iñuich, atakkii iñupayaaq ukpiğipiagñigaaq John sivuniksriqirauniplugu.

33 Taatnagaluaqamiñ kiulhiğniğniğaat Jesus, “Uqautilguiññiğiptigiñ.” Jesus-ñumli kiugai, “Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmiñiğipsi nakikña aňalatchiğinikñuña tamatkuniña savaaqatilaamnik.”

12

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

1 Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuruanik atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirriğviliugñiqsuq,

sapukutchiqługu avataagun, nivakhuni misuguliugviksramik, nappaipłuni nasiqsruğviñmik, tarraasiiñ atukkirutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullağniqsuq uñasiksaumun nunamun.

² Katitchiñaqsipman nautchiiviqaqtuag tuyuqağniqsuq savaktaagrugniamik atugaksraq-tuanun piññaaktaaksrautni aitquplugu ilinjitñiñ.

³ Tamatkua taamna tigukamitruñ anauliğniğaat, aullaqtitluguasiiñ saagaiłaaqlugu.

⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqlugu niaquagun, aullaqtinniğaat uqapiluuuplugu.

⁵ Tuyuqatqilginñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunnigaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuğikkañi iñuum nanjitiqatapiaqtağniğaiç, ilañich anaauragaqlugich, atlat tuqquttaqlugich.

⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuag atautchimik iğñiqagniqsuq piqpagikkağmiñik. Aqulliuplugu tuyuğiniğaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat iğñiğikkağa.’

⁷ Aglaan taapkua nautchiiriqirit inmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’

⁸ Atugaksraqtuat tigguqluñniğaat iğñiña, aasiiñ tuqqutlugu iginnigaat taavrumakña silataanun nautchiivium.

⁹ Qanuğniaqpa iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutçhaqlugich taapkua nautchiiriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun.

¹⁰ Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqałha: ‘Uyağak tuppirt ayakkanat,

taamna uyagak piitчуuillaпiaġaqtuq
tuppirauni.

11 Taamna atangum savaagigaa
suli quvinqaqtuanunasugigikput.’ ” *Psalm*
118:22, 23

12 Jew-ηuplutinj sivulliuqtit ilisimanigaa
uqaaqtuutigiplugu atrikusautmik akikηaliqtinj.
Taatnaqlugu tigusuliqpiavsaaġaluaġnigaa Jesus
maatna aglaan taluqsraġniqsut iñηnik. Aasiin
qanusiksraiġaminj uniñnigaa.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

13 Jew-ηuplutinj sivulliuqtit tuyuginigaaich ilanjich
Pharisee-ηuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaqu-
plugu Jesus apiqsruqtuutininik.

14 Tikiumakaminj nipliutinigaa, “Iisautrii,
ilisimarugut nalaunnaruaηutilaaqnik sugisunaaqnaġu
qanuq iñuich isummatiqaqtilaanaj. Suginjitmigiñ
iñuum suurutilaanaj, aglaan ilisautrirutin Agaayyu-
tim iñuuniagvigitqukkanjanik. Maligutaksrakuagnaqpa
akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi?

15 Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga
akiliinjanjtpisa?” Aglaan Jesus-ηum ilisimanigaa
ukpinηuaġutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuk-
tuaqpsitηa? Kiata aatchuqsitηa qiñillaaksramnik
maninjmik!”

16 Tamatkua aatchuqmatni manieuramik
apiqsruġnigai, “Kisumik atriqaġniqpa?” Kiunigaa,
“Caesar-mik.”

17 Jesus-ηum nipliutinigai, “Utiqtitchumagiksi
pigikkaηa Caesar-m sua-samna ilaanun,
suli Agaayyutmun sua-samna pigikkaηa

Agaayyutim.” Tamatkuatarra quviḡusuutiginiḡaat nipliutipmatinḡ taavrumiḡa.

Apiqsruun Anḡpkakkautikun Tuqutḡmiñ

18 Tavra ilaḡich Sadducee-ḡuruat Jesus-muḡniqsut, taapkua niplḡuuruat tuquruat anḡitqitlaiññipluḡich. Ilinḡisa apiqsruḡniḡaat,

19 “Iḡisautrii, Moses-ḡum uqautiḡaatigut malḡutaksrakun itnaḡhuni, Anḡun ilaḡatiḡaḡtuḡaḡ tuqukpan qitunḡigaluaḡani, taavruma anḡutim anḡataan ilaḡatniktaḡiraksraḡiniḡaa uilḡaḡnaḡaḡ qitunḡisilugu anḡutmik ilḡisimanaḡuniasiiñ tuquruam qitunḡaḡitilaanḡanik.

20 Uvva uqaaḡtaunḡurut itna, Iḡaatnḡuuḡ tallimat malḡuich anḡaḡatigiich. Anḡayukḡium nuliḡiliutinḡaa una aḡnaḡ, tuḡupluniasiiñ qitunḡigaluaḡani,

21 suli tuglian nuliḡiliutilḡiññiḡaa taamna aḡnaḡ aasiiñ tuḡulḡitluni qitunḡigaluaḡani, taatnatunsuli piḡayuak.

22 Tarra taatnatunsuli tallimat malḡuich nuliḡiniḡaat qitunḡigaluaḡatinḡ. Aqulliupluni aḡnaḡ tuḡupmiñiqsuḡtuuḡ.

23 Taivrumanḡ anḡitqilḡimḡ makitqikkuminḡ nal-liata nuliḡiḡisivaunḡ? Atakkii iluḡatinḡ tallimat malḡuich nuliḡiniḡaat.”

24 Jesus-ḡum kiugai, “Naluniḡpisiunḡ nalaunḡiḡiqsi? Naluniḡiksi Agaayyutim uḡaḡḡa aḡlausimaruaḡ ilaanlu sanḡḡia.

25 Tuḡuḡaruat anḡitqikkuminḡ atrigigisigaich isaḡulḡich atakkii ilaḡatniktuḡiq itchumiñaitchuḡ pakmani.

26 Agliqisimasuknaġiksi makpigaaniñi Moses-
 num anjitiqikun tuquliġmiñ—Agaayyutim nipaa
 tusagnaqtuq ikualaruamiñ uqpigauramiñ
 itnaqhuni, ‘Uvaña Agaayyutaa Abraham-
 num Isaac-
 numlu Jacob-
 numlu’.

27 Kanjicsimaiññiqsusri. Agaayyutiginjtkaat
 tuqunaruat aglaan agaayyutigiplugu iñuuruat.
 Taatnamik kinnirusi ilipsitñun.”

Kamanagñiqsraġat Tillisit

28 Ilañata aglaliqirit tusaanigaa Jesus-
 num uqautigikkaña Sadducee-
 numruatnun. Iitchuġiplugu
 Jesus-
 num kiggutillautaqalħa apiqsruġniġaa,
 “Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva
 iluqaanitñiñ?”

29 Jesus-
 num kiugaa, “Una tilliñ pi-
 itchuillaapiaqtuq, ‘Naalagñisitja,
 Israel-
 aagmiunuruasii, Sanjiruaq
 Agaayyutvut
 kisimisauluk Atanguruq.

30 Piqpagiraksraġigiñ Ataniq
 Agaayyutin
 iluqaaniñ uummatipniñ suli
 iluqaaniñ iñuutchipniñ suli
 iluqaaniñ isummatipniñ suli
 iluqaaniñ sayagikkapniñ.’
 Sivulliuruksraq tilliñ
 tavrataamna.

31 Tuglia taatnatun,
 ‘Piqpagiyumagiñ
 iñuuniaqatin iliptun ililugu.’
 Atlamik piitchuq
 tillitmik kamanatluktuamik
 taapkuñnaka.”

32 Taavruma aglaliqirim
 kiuniġaa, “Iisautrii,
 uqaqtutin ilumutuuruamik.
 Agaayyutaipiaqtuq-
 tavra atlamik.

33 Iñuum piqpagiraksraġigaa
 Agaayyun
 iluqaaniñ uummatmiñiñ suli
 iluqaaniñ kanjicsimaliġmiñiñ,
 suli iluqaaniñ
 sayagikkagminiñ, suli
 piqpagilugu iñuuniaqatni
 injmisun ililugu. Iħuatlukuq
 tupiksriruni

taapkuḅniḅa tillisiḅniḅ tikiutriḅiḅmiḅ niḅrutinik suli atlanik tunillautiksranik Agaayyutmun.”

³⁴ Taavruma kiupmani isumaturuatun, Jesus-ḅum nipliutigaa, “Ukpiḅiḅhiḅnaaḅuḅniḅiḅ Agaayyutmun aḅalatchiḅiksran.” Tavrakḅa Jesus apiḅsruḅausiksraḅiḅḅaḅat.

Apiḅsruun Anniḅsuḅtikun Akiḅsruutauruakun

³⁵ Jesus ilisautriḅiḅmiḅ agaayyuvikpaḅmi apiḅsruḅniḅsuḅ, “Suvaata aglaliḅirit nipliḅaḅivat Christ, anniḅsuḅti akiḅsruutauruaḅ, kiḅuviaḅiniḅlugu David-mun?”

³⁶ David, aḅalatlugu Iḅqitchuam Irrutchim, itnaḅniḅsuḅ,

‘Ataḅum uḅaḅtuḅ Atanimnun:

Aḅvittin kamagitchiiviksrapnun

uvaḅnun akiilliḅiaḅhatnunaglaan uumigiritin.’ *Psalms*

110:1

³⁷ David-ḅum iḅmiḅnik taiguutiḅaḅpaḅu Ataḅuruamik, ḅanuḅmi Anniḅsuḅti David-ḅum kiḅuviaḅitlaniḅpaḅ?” Iḅugaaḅruich naalaḅnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ḅum Kiliktuutigigai Aglaliḅirit

³⁸ Iliḅautriḅiḅmiḅniḅ nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliḅirit piḅuktuatlaturuat akuḅturuaniḅ atnuḅaaḅhutin suli iḅḅunun paḅlatḅusuḅplutin taḅsiḅiḅniḅḅiḅniḅ.

³⁹ Katraḅviḅitḅiḅniḅ suli iḅniḅch niḅiḅpaḅmata aḅupitlaturut nakuutluktuani aḅuppiutanitḅiḅniḅ.

⁴⁰ Ivayaḅtuḅmiḅaich uilḅaḅnaat tupiḅikḅaniḅch, aasiiḅ agaayuuraaḅupmiut siviḅuplugu agaayunḅaḅikun. Tamatkua tamarra anasiḅḅuusiaḅaḅisirut pitluguḅ atlaniḅ iḅḅniḅniḅ.”

Uilgaḡnaam Iḡiraḡa

41 Jesus aquvinniḡsuḡ iḡḡuanun ḡirrivium aasiiḡ tautuktuagaḡsiḡḡugich iḡḡuich ḡiriruat ḡirrivinḡmun. Iḡḡugiaktuat umialḡuruat ḡiririppanḡniḡsut.

42 Piḡaḡmiḡniḡsuḡ naalḡiiktuamik uilgaḡnaamik ḡiriruamik malḡuḡḡnik susauraḡḡnik maniyau-raḡḡnik.

43 Jesus-ḡum tuḡḡuḡniḡai malḡuaḡtini niḡliutiḡḡugich, “Niḡliutiḡiḡpsi, taamna naalḡiiktuḡaq uilgaḡnaaḡ ḡiritḡḡuktuḡ tamatḡunakḡa atlaniḡ ḡiriruaniiḡ.

44 Iḡuḡatiḡ atlat piksraḡaḡhutiḡ ḡirirut sippakuuḡtuḡaḡhutiḡ, aḡlaan aḡnaḡ piksraiḡḡaḡmi ḡiriruḡ tamatḡiḡḡuḡu iluḡaan piḡikkani iḡḡuuniutiksraiḡḡuḡhuniunniḡ.”

13*Jesus Sivuniksriḡiruḡ Piyaḡḡuḡniḡathanik Agaayyuvikpaum*

1 Jesus aullaḡsiḡman agaayyuvikpanḡmiḡ, malḡuaḡtaan ḡḡaḡata niḡliutiniḡaa, “Iḡisautrii ḡiḡḡiḡuḡ. Qanutun piḡḡaḡnaḡḡiḡivat makua uyaḡaich marrumani agaayyuvikpanḡmi!”

2 Jesus-ḡum kiugaa, “Quviḡusuutiḡiviḡich makua kamaḡaḡtuat tupḡich ḡiḡḡikkatin? Kisiḡḡuḡtaḡaḡumiḡaiḡchuḡ uyaḡaḡḡmik ḡalliani atlam ulḡtauniaḡiḡchuamik.”

Jesus Sivuniksriḡiruḡ Iḡuḡḡiḡuḡtḡniglu Piyuaḡsiḡukḡsramiglu

3 Aḡuppiuḡtuḡaḡhutiḡ Jesus-lu iḡḡiḡi atiqḡtuḡaḡ Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mḡu,

James-ḡumlu, John-ḡumlu, suli Andrew-m apiqs-
ruḡniḡaat kisiḡḡuutiplugu,

4 “Uqautitigut, qakugun tamanna atuumani-
aqpa? Suli sukun ilitchuqutigun ilitchuḡigisivisa
iluqagminḡ tamatkua atuumaaqsikpata?”

5 Jesus-ḡum uqaaqsiḡḡai, “Qaunagiyumausi;
kisumun iḡḡumun kinnipkaḡḡiaqasi!

6 Iḡḡiaktuat tikiumagisirut atuḡlugu atiga ni-
pliḡutinḡ, ‘Uvaḡa Christ-ḡuruḡa’. Kinnitḡikkisirut
iḡḡiaktuanik.

7 Iḡiḡliuḡḡiaqasi tusaqsraqagupsi aḡḡuyamik
maani naagaqaa uḡasiktuani. Aglaan
isuklitchumiḡairgaqtuqsuli.

8 Nunaqqich akikḡaqtuliḡisigaich atlat
nunaqqich, suli atanguviich akikḡaqtuliḡisigaich
atanguviich atlat, nuna iliqsragisiruq atlakaagiiḡi
nunani. Itkisipmiuq niḡisuḡnaq suli iḡiḡliuḡiq.
Tamarra tamatkua aullaḡniisaagḡisiga
nagliksaalḡum.

9 “Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitḡik.
Qaitqataḡisigaasi uqaqsittaaqtitchirinun, suli
ipiḡaqtuḡisigaasi katragviḡḡi. Tikiutigisigaasi
kavanauruanun umialguruanunlu pisigilunḡa.
Tavra piviksraqagisiḡḡiqsusi ilisimaraulusi.

10 Tamatkua atuumagaluaqtitnagich
quliaqtuagḡisigaat tusaayugaagḡisuaq iḡḡḡun
nanipayaaq.

11 Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsit-
taagviḡḡumun isumaalusunḡaqasi sivuani piviksram
sumik uqaksrapsitḡik. Taivrumani Ippitichuam Ir-
rutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstḡik. Tavra
nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim

uqaġisiruq ilipsigun; nipliyumiñaitchusi.

¹² Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutin tuqqutaksraulugich, suli aapagikkatin iġñiguruat. Ililgaat akiknjaqtuligisigaich anjayaqaatin unniñ tuqqutaksraulugich tamatkua.

¹³ Iñuich nanipayaaq uumigigisigaasi pigilunja. Aglaan Agaayyutim anniqsuġisigaa sivutmuulgu-ruaq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁴ “Iñuk agliqiruaq ukuniña kanjqsili! Tautukkisigiksi naġġunallapiagataqtuaq qikaġuni tavrani qikaġviksraġviginjisaġmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iġġiñun.

¹⁵ Iñuk inniġumi tupqum qaani isigñiaqani saagaksraqsuġiaġuni tupqum iluaniñ.

¹⁶ Suli taamna qakma nautchiivinmi utiġniaqani saagaġniaġuni atnuġaamiñik.

¹⁷ Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani sinjaiyauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni.

¹⁸ Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi.

¹⁹ Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlul-lapiagñiaqtut qanapaniñaglaan Agaayyutim nuna iñiġataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigiqikkumiñaitchut aquagun taavruma.

²⁰ Aasiñ Atanġum ilanñaqtaanjsuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkaayu-miñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkanj ilanñaqtaagisigai taipkua uvlut.

21 Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, 'Atanjii, uvva Christ-ᵇjuruuq Agaayyutim akiqsruutigikkaᵇa' naagaqaa uqautikpasi 'Atanjii, ilaa taimña', ukpiginiaqnagich.

22 Anniqsuqtinᵇuat suli sivuniksriqirinᵇuat iligisirut savaaniglu quviqnaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñaᵇniᵇaich Agaayyutim piksraqtaanᵇi pisagiyumiñaᵇgumisigik.

23 Taatnamik qaunatqiagikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniᵇa iluqanᵇitᵇnik pinaiᵇñᵇaisa.

Aggiᵇha Igñiᵇan Iñuum

24 "Taipkunani uvluni, pianikpan taamna iᵇuilliuᵇgutiᵇpak, siqiᵇniᵇq taaqsigisiruᵇq, suli tatqiᵇq qaumaᵇingᵇiguni.

25 Uvluᵇiat katakkisirut qilaᵇmiᵇñ, suli qaummatipayaanᵇi siᵇlam nuktitulutinᵇ in- imikniᵇñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

26 Taivrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Igñiᵇa Iñuum aggiqsuaᵇq nuviyakun piqaguni kamaᵇnaᵇqtuamik saᵇᵇimik kamaᵇnautituummaᵇmi.

27 Taamna tuyuᵇqagisiruᵇq isaᵇgulinᵇnik katitchiyaᵇqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaᵇniᵇnik nakikᵇapayaaᵇq.

Iᵇisaaksraᵇa Asirritᵇaichuam Napaaᵇqtum

28 "Iᵇisaaᵇqagitchi asiaviᵇqutiniᵇñ, itnaᵇqhuni, nauri- uraᵇq nauᵇjuraaᵇqsivaalukman qiᵇñiᵇᵇnaᵇqsiuraᵇqsiᵇmata akutuᵇqpaliksrai iᵇisimaraᵇᵇigiksi upiᵇᵇgaam qalliᵇha.

29 Taatnatuntuuᵇq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat iᵇisimagisigiksi isuksram tikiu- maaᵇsiᵇha.

30 Ilumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna.

31 Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqałitka piigumiñaitchut.

Pivia Aggı̄lıksrañan İlisimaraitchuq

32 “Kia-unniiñ iñuum nalugaa taimanigun İgñiñan Anjutim qakugun aggı̄lıksraña, uvaña unniñ isagı̄lgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa İlisimagaa.

33 Qaunatqiağiksiłusi, itqummaagı̄kkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumalıksraña.

34 Atriqaqtuq umialıñmik aullaqtuamik unjasikusamun nunamun unitchipłuni tupigmiñik. Sanñiksriññigaa pirigı̄kkani savaaksrañanik, tilipluguasiñ talum munaqsraa qaunatqiağiquplugu.

35 Taatnamik itqummaagı̄kkumausi atakkii nalugiksi qakugu añaayuqaña tupqum aggı̄lıksrañan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami.

36 Aggı̄gumi tavrakñatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi.

37 Nipliutigı̄kkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaagı̄kkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchukługu Jesus

1 Atuumagaluaqtitnagik malğuk uvluk Jew-ñuruat niğiqpagvikañatalu atilik Apqusaakkaulıgmik suli niğı̄łhata puvlak-siğniğılaamik qaqqumik, qaukñısa agaayuliqsit

suli aglaliqirit pakaaginigaat qanugimña tigusuklugu Jesus irigaqtugutin tuqulluguasiñ.

² Aglaan ilinich nipligniqsut, “Nigiqpagvikaam uvluani taatnagniangitchikput. Iñuich aupatchakpi-aqtut.”

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ñum atnignautiqaqtuam auyugaqtuamik. Aasii nigipkaqlugu agnam tikiññigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruğutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma anmagñigaa nakasruññuaña kuviklugu uqsruğun Jesus-ñum niaquanun.

⁴ Iñajisa iñuich ihuaginilginñigaa aasiiñ avatmun nipliqhutin, “Suvaata una piilaamun uqsruğun atuqpa?”

⁵ Tuniñayaqtuq qaaniğlugu pinasut kavluutit taalanik aasii qaillugu manik naglinnaqtuanun.” Taatnaqhutin uqapiluktut akiknaqlugu agnaq.

⁶ Jesus-ñum nipliutigai, “Suginaiqsiun! Suvaata ihuilliuqtitpisiun taamna agnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvanun.

⁷ Naglinnaqtuat itchagataqtut. Taimma qanutun savautihinaugisi nakuuruamik piyumiñağupsi, aglaan nayuutilhaiñağumiñaitchuña.

⁸ Agnaq savaaqaqtuq piyumiñakkagmiñik. Tipragiksagaa timigikkaga itqanaiyautiplugu iluvikkauiksrañanun.

⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatruñ tusaayugaagiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinaiglugu agnam taavruma taatnañha itqakkutauluniasii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

10 Judas Iscariot, ilaḅat qulit malḡuich maliguaqtit, utlautiniqsuq qaukḅiḅiḅiḅun agaayuliqsit aatchuutigisukḅugu Jesus ilinḅiḅun.

11 Tusaakamitruḅ quviasuligniqtut, suli akiqs-rugḅiḅaat aatchuḅukḅugu maninḅiḅik. Tavrakḅa Judas utaqqiaqsiḅiḅsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuḅnaqsiḅugu.

Jesus Niḅiqatauniqsuq Maliguaqtimiḅi Niḅiqpagviani Atilinḅi Apqusaakkauḅiḅmik

12 Sivulliqpiami uvluani niḅiqpagvikaam pu-vlaksiḅniḅilaamik qaqqumik ipnaiyaaq tuqqutau-raqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauḅiḅmun. Jesus-ḅum maliguaqḅaiḅ apiqsruḅniḅaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niḅiqpakiksrapḅiḅnik atilinḅiḅmik Apqusaakkauḅiḅmik?”

13 Jesus-ḅum tuyuḅiḅik malḅuk maliguaqtinḅi nipliutiḅlugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paaḅisigiktik iḅuk saagaqtuaq qikumik imiqaḅvinḅik. Malikkumagiktik.

14 Napmun isiqpan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Iḅisautri niḅliqsuq, nanili in-iqaqḅich niḅḅiviksramnik ipnaimik atilinḅiḅmik Apqusaakkauḅiḅmik piqasiḅiḅuḅa maliguaqtimnik?’

15 Taavruma urriqsuutigisigaatik nalau-raallagvinḅik inituruamik qulligmi inimi itqanailaamik inuqsraḅaiḅugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.”

16 Jesus-ḅum maliguaqḅai aullaqtut nunaaqqimukhutinḅi. Paḅinnigaaḅ nipliḅḅa taatnatupiaq, itqanaiyaqḅutinḅi niḅiqpagviksramun atilinḅiḅmun Apqusaakkauḅiḅmik.

17 Anaqaksraaqman Jesus tikiññiqsuq piqatigi-plugich qulit malġuich.

18 Niġipkaqġugich Jesus-ñum nipliutigai, “Iłapsisamma niġiqatigikkaġma aatchuutigigisi-gaana.”

19 Taapkua aliasuliġñiqsut nipliutiplugich atausiuttaaqhutin, “Uvaña piviña?” atlatsuli, “Naaga uvaña?”

20 Jesus-ñum kiuniġai, “Iłapsisamma qulit malġuuplusi ittuasi misuksiqatigikkaġma puggutamiñ.

21 Iñuk agaayyutitñaqtauruaq nalunaiqsaq tuquruksrauruq tuvraġlugu aglausimaruq ilaagun. Nakliuñ iñuk tamna aatchuiruaq Iñuñmik agaayyutitñaqtauruamik! Iłuatlukkayaqtuq taimani aninitchumi.”

Atanġum Nullautchiġvia

22 Tamatkua niġilġataqtitlugich Jesus-ñum tigungmiplugu qaqquq quyyatipluguasiñ avguqġugu qaiññiġaa malġuaqtimiñun nipliqhuni, “Tigulugu niġġisiuñ, taamna timiga.”

23 Jesus-ñum tigukamiuñ qallun quyalgitlugu Agaayyun, qaiññiġaa tamatkununa imiqsillaavigipluguasiñ.

24 Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iñugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluġniqusigaa akiqsruutni.

25 Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchuña asiam misuġuanik taivrumuñaaaglaan imiġviksramnun nutaakun añaayuqautaani Agaayyutim.”

26 Tavra atuanikamiñ atuutmik aullaġniqsut iġġimun atiliñmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piılaagñiałhanik

27 Jesus-ŋum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutigilunja. Atakkii aglausimaruaq,

‘Tuqqutchirunja munaqsrinik,
taatnamik ipnaich siamitkisirut.’ *Zechariah 13:7*

28 Aglaan kiñuagun aņitqianikkuma aullağisirunja sivupsitñi Galilee-mun.”

29 Peter-m nipliutigaa, “Iluqatinj unitkaluaqpatin-unniiñ, nikatchakkumiñaitchunja.”

30 Jesus-ŋum itnağniğaa, “Uqautilakpiñ, marrumani unnuami aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu malğunniaglaan piılaagutigigisigikma piñasuniaglaan.”

31 Aglaan Peter nipliqsuq qapinaiqhuni, “Tuqulunjaunniiñ nayugñiağikpiñ. Piılaagiyumiñai piağikpiñ sumiunniiñ.” Taatnatuntuuq nipliqmiñiqsut iluqatinj.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

32 Jesus-lu maliguaqtiniļu tikitñaminj nunagik-saanjanun atilinjmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyiaqtillunja.”

33 Piqatiginigai Peter-lu, James-lu, sulı John. Uqumaiłliullapiağniqsuq nagliņnaqsipluniunniiñ ir-rutchiğmigun

34 nipliqhunasiiñ, “Arrii, uqumaiłliullapiağniqsunja. Alianam pisagilhiñaağuqtağaanja. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillağlunja.”

35 Taavunjaqtaallakhuni sitquğniqsuq nuna-mun agaayupluniasiiñ nagliksaagunjitłuni piñağumiñaqpan.

36 Itnağniqsuq, “Abba, Aapaan, suapayaaq aṇalatkiñ piiqugaluagiga nagliksaağutiqpak uvamniñ. Aglaan pisulhiñ atuumayumuq, pisuligiñilaapkun.”

37 Jesus-ḡum utiqami paqitlugich siñiktuat nipliutiniğaa Simon Peter, “Simaan, siñikpich? Mu-nağiuraallakkumiñaiññiqpichunniñ akkuvauraq?”

38 Tavra nipliutilgiññigai, “Siñiñniasuṇaqasi agaayulusiḡu, ukpiqsrısaiñitchumausiḡi uukuakkaugupsi. Iñuk iḡumutun piyumma-tiqağaluaqhuni irrutchiğmigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.”

39 Jesus aullatqinñiqsuq agaayutyaqhuni sivuanisun.

40 Utiqami paqilgiññigai siñiktuat, irratiñ uisalguillillakğuchunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiññigaa.

41 Utiqami piñayuakni nipliutiniğai, “Kiikaa, siñigitchi qanutun minguiqsigusiḡu. Aglaan siñikpaaniktusi. Uvva aatchuutauliksraṇa iñuum Iğñiñan tikitchuq aṇalatağiyumiñaqsiḡu killuliqirinun.

42 Makillusi, utlaglavut, atanji tunirigikkağa imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniğaat

43 Jesus uqaqtitlugu Judas, iḡaṇat qulit malğuiç maliguaqtaiñ tikiññiqsuq. Aggiqasiqhuni iñugiaktuanik iñuṇnik, saviqaqhutiñ suli anautchiraqhutiñ. Qaukñich agaayuliqsit, aglaliqiritlu suli sivulliuqtigruat tuyuğiniğaiç.

44 Taavruma tuniritñiktuam ilaanik qaiññigaa itnaqhuni iḡitchuğipchautigisiñiḡu, “Taamna

kunikkağa, tavra ilaṇugisirūq. Tiguyumagiksi aullautiluguasiiñ qaunagilugu.”

⁴⁵ Judas-ṇum tikirgauraqamiṇ Jesus nipliutiniḡaa, “İlisautrii,” kunikḷugu.

⁴⁶ Aasiiñ tamatkua tigguḷṇuḡaṇiḡaat.

⁴⁷ İlaṇata maliguaqtaiñ qichaqtuam amuliqamiṇ savikpani anauniḡaa savaktaat qaukḷiata agaayuliqsit, siutaiqsiḷugu.

⁴⁸ Jesus-ṇum nipliutigai, “Suvaata tigutyaqpisitṇa savikpaliraaqhusi anautaniglu? Savvaḷḷuktaunasugivisitṇa?

⁴⁹ Uvlutaḡaḡipman agaayyuvikpaṇmi ilisautiplusi naagauvva tigullaitchipsitṇa, aglaan aglaksimaaqtuaq taatna Agaayyutim uqaḷhani ittuksraupluni.”

⁵⁰ Tarrali maliguaqtai iluqatiṇ suksraaḷugu qi-manḡiqsut.

⁵¹ Nukatpiaq, maliguaqtaiñ ilaṇat, atnuḡaaqḡniqsuq qalipquaḷhiñamik. Tiguliqsaq-manituuq

⁵² qalipquani unitḷugu qimanḡiqsuq atnuḡaunnani.

Jesus Uqaqsittaagvinmi

⁵³ Taapkua tigusiruat pituigun tasiuḡniḡaat Jesus qaukḷiatnun agaayuliqsit, katimaruanun iluqatiṇ qaukḷiṇich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliqiritlu.

⁵⁴ Peter malikmiñiqsuq uṇasiuraaqhuni siḷataanunaglaa igluqpaṇan agaayuliqsit qaukḷiata. Aquppiqataunikuq qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniḡmi.

55 Qaukñich agaayuliqsit suli iluqatin uqaqsit-taaqtitchirit pakaaqagñiqsut agvisiksranjanik akikñaqługu Jesus tuqqutchukługu, aglaan paqitchitłaiññiqsut.

56 Iñugiaktuat ilisimaraugaluagtut akikñaqługu, aglaan ilisimaruaruat atinjtqataqtut.

57 Tavra ilisimarit ilañich makinniqsut akikñaqługu nipliqhutin,

58 “Tusaagikput nipliqman, ‘Piyacqugisigiga agaayyuvikpak iñiqtauruq arganik, aglaan piñayuakkun uvlut nappaiñiaqtuñja atlamik iñiqtaunjtchuamik arganik.’”

59 Ilisimaritunniiñ taapkua piqasiutilguiññiqsut taavrumuuna.

60 Qaukñiat agaayuliqsit makinniqsuq sivuğaatni. Tarra apiqsruğniğaa Jesus, “Kiggutiksraitpiun una ilisimarit uqağikkañat akikñaqhutin?”

61 Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqanjitłuni sumik.

Apiqsrutqilgiññiğaa qaukñiata agaayuliqsit nipliqhuni, “Christ-ñuvich, Igñiñja Nangakkauruam Agaayyutim?”

62 Jesus-ñum kiuniğaa, “Tarra, Ilaañuruñja. Tautukkisigiksi Iñuum Igñiñja aquppikpan taliqpiani Saññipayaalgum qiniğisiplugu atqaqpan nuviyakun qilañmiñ.”

63 Qaukñiata agaayuliqsit aliktuğniğai atnuğaani nipliqhuni, “Inuqsranjaisugut ilisimarauruksramik!

64 Tusaagiksi uqağniqluutaa! Qanuq sivunnigñiqpisi?” Iluqatin katimaruat tuqqutaksrağniğaaat.

65 Ilañisa tivvuaqtuqlugu, irrak matuqqaaqlugik anaumikkaat apiqsruqlugu, “Ki, nalautchağiñ

kimun anaumiktilaaqnik.” Taatnaanikmata qaunaksrit tiguplugu pattanñaat.

Peter-m Jesus Piilaaǵigaa

⁶⁶ Peter ititlugu silataani uqaqsittaǵvium tik-iññigaa aǵnam savaktaan qaukhiata agaayuliqsit.

⁶⁷ Uma tautukamiun naniaqtuaqtuaq inmiñik ilisaqǵignigaa nipliutiplugu, “Ivittuug piqatigip-mikkañatin Jesus Nazareth-mium!”

⁶⁸ Peter piilaaqtiqtuq, “Naluruña. Kanjicsimanñitchiga qanutchimik uqaqtilaan.” Nuktaaqtitlugu aqargiqpak qalǵuǵniqsuq.

⁶⁹ Suli aǵnam taututqilgitñamiun nipliutiniǵai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilagipmikkañat.”

⁷⁰ Peter piilaaqtalǵiññiqsuq. Kinuagunsuli qichaqtuat tavrani nipliutiniǵaat Peter, “Ilumun ilagigaatin Galilee-ǵmiunuplutin.”

⁷¹ Aglaan suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiññuqsagliña uqañitkuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaaña taavruma añutim.”

⁷² Tuglililǵugu aqargiqpak qalǵuǵniqsuq. Peter-m itqagñigai uqalǵikkani Jesus-ñum, “Aqargiqpak qalǵuqtaǵaluaqnagu malǵunniaglaan piilaaǵutigigisigikma piñasuniaglaan.” Itqaqamiun taamna qiagaqsiñiqsuq.

15

Pilate-muutiniǵaat Jesus

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivulliuqtigruat suli aglaliqirit suli iluqagmiñ uqaqsittaagtitchirit katimaniqsut sivunniuqhutin. Tamatkua Jesus qilqitinniǵaat.

Qilgutilik tasikuaqlugu Pilate-muutinigaat kavanauruamun.

² Pilate-num apiqsruḡaa, “Uvva Jew-ḡuruat umi-aligivatin?” Jesus-ḡum kiugaa, “Tavra ilvich taat-naqtutin.”

³ Qaukḡinich agaayuliqsit pasiuḡnigaat iḡugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriḡiḡiḡisuuq.

⁴ Pilate-ḡum apiqsrulgitkaa, “Kiggutik-sraiḡiḡipich? Qanutunaglaan iḡugiaktautigiruanik pasiuḡpatin!”

⁵ Jesus nipliḡitchuuq. Taatnamik Pilate quviḡusunḡisuuq.

Jesus Tuquruksraḡuḡaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaatni atiliḡmi Apqusaakkauḡiḡmik Pilate annaktitchi-raḡniqsuuq atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisukamiḡ.

⁷ Akunḡatni isiqtat iḡuk inniḡisuuq atilik Barabbas-mik iḡuaqatauruuq taapkua aḡuyakmata akikḡaqlugu Roman kavamaḡatnik.

⁸ Iḡugayaat Pilate-mukamitruḡ qasriḡiaqsiiḡigaat pituiḡuplugu isiqtaq piraḡiḡiḡmisun sivuani.

⁹ Pilate-ḡum kiugai, “Pituiḡitquvisitḡa Umialgatnik Jew-ḡuruat?”

¹⁰ Iḡitchuḡiniḡaa qaukḡinisa agaayuliqsit qaitchiḡhat Jesus-mik siḡḡinataqaliḡmiktigun.

¹¹ Aglaali qaukḡinich agaayuliqsit akatchiḡiḡisut iḡunḡnik Pilate-ḡum pituiḡitquplugu Barabbas-mik.

¹² Pilate kiugai, “Qanuḡisiḡiḡipigu una taiguu-tiqaqtuuq Umialgatnik Jew-ḡuruat?”

13 Iluqatinj iñuich nipliaqpañiqsut, “Kikiaktuutitili!”

14 Pilate-ñum apiqsruğniğai, “Suvaata? Savamaqluqaqpa?” Aglaan iñuich nipliaqpaurallapiağniqsut, “Kikiaktuutisiun!”

15 Pilate-ñum quyalisuklugich iñuich pituiğniğaa Barabbas ilinjitñun. Qaitkamiun Jesus aṇuyyiuqtimiñun tiliñiğai, “Ki, ipiğaqtuqsion! Kikiaktuutinaqsiruq.”

Aṇuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

16 Aṇuyyiuqtit itqutiniğaat Pilate-ñum tupiqpañanun, aasiiñ katitquniğaiç atlat aṇuyyiuqtit,

17 atnuğaaqlugu akisuruanik kaviqsaamik suli niaquusiqlugu kakitlağnanik aasiiñ iliplugich ni-aquanun.

18 Kamaginñuağniğaat sivuğaaani nipliqhutin, “Uvvaguuq Umialgat Jew-ñuruat!”

19 Anaullağniğaat niaquagun anautamik suli tivvuaqtuqlugu sitquğvigiqlugu sivuğaaani Jesus.

20 Mitautigianikamitruñ mattaqtinnigaat kaviqsaaq silatiguag atipkaqluguasiiñ ilaan atnuğaanjiñik. Tavra aullautinigaat kikiaktuutiviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniğutamun

21 Uvvaguuq iglaullağmiñ aṇuyyiuqtit paağniğaat iñuk atiqatuaq Simon-mik utiqtuaq nunaacqimun. Nunuriñigaat iqsruquplugu Jesus-ñum kikiaktuutriviksraña. Taamna Simon Cyrene-nağmiu aapanak Alexander-mlu Rufus-ñumlu.

22 Tikiutinigaat nunanun taiyuutilinmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunga.”

23 Imiksritkaluaḡnigaat asiam misuḡuanik avu-plugu sunaḡnitchuamik. Aglaan Jesus imininiḡniga.

24 Tamatkua anuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuḡnigaich atnuḡaani aasiin saaptautigi-plugich qanutchimik inuk piksraquplugu.

25 Nine-aklaaqman uvlaami kikiaktuutinigaat.

26 Aglaich pasikkusiani ininiḡaich niaquan qulaanun itna aglakugich, “Umialgat Jew-nuruat.”

27 Ilaani kikiaktuutriqatauniqsuk malḡuk tigliniaqtik, ilaqataa taliqpian tunjaani sulil ilaqataa saumiani.

28 [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqalha immiumaruq, “Irrutinigaat savamaqluktuatun.”]

29 Inuich apqusaatuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanjaninik Jesus-mun, “Aa! Uqaguuruatin piyaqquhiinauniplugu agaayyuvikpak aasiin napatqiglugu pinasuni uvluni,

30 ki, anniqsuḡin ilipnik, aasiin atqagin sanigutamiin.”

31 Taatnatuntuuq qaukhnisa agaayuliqsit piqasiqhutin aglaliqirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiractuq atlanik, aglaan inmiinik anniqsulguimiqsuq.

32 Ki, Christ, Umialga Israel-nun, atqagutin kikiaktuutrivipniin! Uvagus tautukkuptigu ukpigiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviaḡutinigaak.

Jesus Tuquruq

33 Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami.

34 Three-aklaaqman Jesus nipitusiñiqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutigingiqpiña?”

35 Ilañich tamatkua qichaqtuat tusaakamiun nipliqsut, “Atañii, tuqluğağa Elijah.”

36 Ilañat iñuich tiguliqamiun allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiqlugu misuqqumun, isautchiqsiqlugu ayauppimik qaqluukkun aktuqlugu nipliqhuniasiiñ, “Ki, qiñigumagikput Elijah aggigisipmagaan atqautityaqlugu.”

37 Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq.

38 Talukuyaaq agaayyuvikpañmi siiksiñiqsuq tatpichakña takanuña taatna.

39 Tavra añuyyiuqtit qaukiat qichaqtuaq Jesus-ñum qaniñani tuqupman nipliğñiqsuq, “Iłumutun taamna añun iğñiginiğaa Agaayyutim.”

40 Itmiñiqsut ağnat tautuktuat unjavaniñ, ilagiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkanak taivruma kamanaiññiqsram James-ñum suli Joses-ñum.

41 Tamatkua piqasiqsuğniğaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlas iñugiaktuat ağnat malıñniğaat Jerusalem-mun.

Jesus Iıuviğñiğaat

42 Unnuksraağuraaqman Joseph Arimathea-ğmiu tikiññiqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat minguiqsiagviat piuq.

43 Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlauriniqsuq Pilate-mun. Injaginigaa Jesus-
num timaa. Joseph kamagikkaupluni
sivulliuqtigruanuniqsuaq nigiuqaqagniqsuq
aullagniihiksrananik anjaayuqautaanik Agaayyutim.

44 Pilate quvigusuniqsuq Jesus tuquanik-
tigniqman. Tuqlugnigaa anjuyyiuqtit qaukhat
apiqsruqlugu tuquaniktigmagaan.

45 Tarra ilitchugianikamiun taavrumakna
anjuyyiuqtit qaukhatniñ Jesus-num tuqqutilaana,
qaitkaa timaa Joseph-mun.

46 Joseph tauqsigñiqsuq ukihaagiksaamik.
Atqautiplugu Jesus-num timaa puuqlugu
ukihaagiksuamik ilinigaa iluviliuqtamun uyağanmi.
Aksraklugu uyağanmik talunigaa taamna iluviq.

47 Mary Magdalene suli Mary aakagikkaña
Joses-num qinignigaak napmun iliniaqmanaan.

16

Jesus Anitqisusq Tuqutigmñ

¹ Jew-nuruat minguiqsiagviat qaanjianikman, Mary
Magdalene suli Mary aakana James-num suli Sa-
lome tauqsigñiqsut tipragiksaanik uqsruqtiguklugu
Jesus.

² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akun-
niqsam tikitchut iluvigmun nuiyasriuraqmigu
siqiniq.

³ Uqaksraqtuniqsut injmiknun, “Kiami aksrakki-
sivaun uyağak paananiñ iluvğum?” (Atakkii uyağak
anjaluaqtuaq).

⁴ Tavrakna tautunigaat uyağak aksraksi-
maaniklugu.

⁵ Tavra agnat isiǵniqsut iluviǵmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuaq taliqpian tunjaani atnuǵaaqaqhuni takiruamik qatiqtaamik. Quviǵutchaᅇniqsut.

⁶ Aasiiñ nukatpam nipliutigai, “Quviǵusunjaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauruaq. Agaayyutim aᅇitqiksitkaa. Uvani inǵitchuq. Qiñiqsiuᅇ nallavia.

⁷ Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muᅇniaqtuq sivupsitñi, taamani tautukkisigiksi tuvraǵlugu uqauttutaa ilip-sitñun.’ ”

⁸ Tarra uniññiǵaat iluviq qilamik. Tatamit-paitlutinᅇ uuliksiñiqsut. Niplinñiñiqsut iñuᅇmun apqutmikni iqsitchakpaitlutinᅇ.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus aᅇitqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam, sagviǵñiqsuq sivulliuplugu taivrumuᅇa Mary Magdalene-mun irrusiqᅇuiyakkamiñ tallimat malǵuᅇnik.

¹⁰ Taavruma utlaᅇniǵai piqatigisuukkanᅇ Jesus-nuᅇm kiñuvǵuruat qaiplutinᅇlu.

¹¹ Uqautiniǵai Jesus iñuuniplugu suli tautuᅇniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvǵuruat tusaakamiᅇ ukpiǵinginiññiǵaat.

Jesus Sagviǵñiqsuq Malǵuᅇnun Maliguaqtinun

¹² Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iglaatun ilipluni malǵuᅇnun ilaᅇniknun aullaqtuaᅇnun nunaaqqimiñ.

¹³ Tavrakᅇatchiaq utiǵniqsuk. Uqauraaqsiñiaǵaluǵniqsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiǵinᅇitmiñiǵaich.

*Jesus Sagviḡñiqsuq Qulit Atautchiñun
Malig̃uaqtinun*

14 Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkununa qulit atautchiñun niḡiñiaqtitlugich. Suakataḡniḡai ukpiqsrilguilhatigun pitchiḡiilhatigunlu atakkii ukpiḡin̄itlugich qiñiqtuat ilaanik kinuagun anjitqilhan.

15 Nipliutigai, “Aullaḡusi iluqaanun nunamun, quliaqtuaḡiyumagiksi tusaayugaḡiksuaq anniqsuḡiakun iluqaitñun iñun̄un.

16 Kisupayaaq ukpiqsriruaq suli paptaakkauruaq anniqsuḡisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsrin̄itchuaq suksraunḡiqsaugisiruq.

17 Tamatkua ukpiqtuat piqaḡniaqtut ilitchuqqutaiñik san̄nim taavrumuuna: Atuḡlugu atiga anittaigisirut irrusiqlun̄nik suli uqatlagisirut atlakaḡiñik uqqanik.

18 Tigugaluḡumiñ nimiḡianik un-niñ imiḡaluḡumiñ tuqunamik nuyuaḡnamiuyumiñaitchut. Iḡigisigaich argagikkatin̄ atniḡñaqtuanun aasiiñ tamatkua iluaqsilutin̄.”

Jesus Aullautrauruq Qilañmun

19 Kinuagun Jesus-ñum Atanḡum uqaqati-gianikamigich, Agaayyutim aullautiuraa-gaqsiiñigaa pakmun̄a aquvitiitluguasiiñ taliqpin̄mi tun̄aanun.

20 Malig̃uaqtai aullaqhutin̄ quliaqtuaḡniqsut tusaayugaḡiksuamik nanipayaaq. Atanḡuruam savaqatiginiḡai nalupqinaḡutiplugu uqauttutaat ilumun itilaan̄anik quvinqnaqtuatigun savaan̄isigun.

**Ippitchuat Makpig^{aat} - Agaayyutim Uqalhi
Inupiatun**

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6